

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Mgr. Tomáš Kotra

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Evropská seskupení pro územní spolupráci a jejich význam pro přeshraniční
spolupráci

European Groupings of Territorial Cooperation and Their Importance for the
Cross-Border Cooperation

STUDENT:

MGR. TOMÁŠ KOTRA

VEDOUCÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

ING. RENÁTA VÁCLAVKOVÁ

OSTRAVA 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student:

Bc. Tomáš Kotra

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Specializace:

02 Veřejná ekonomika a správa

Téma:

Evropská seskupení pro územní spolupráci a jejich význam pro
přeshraniční spolupráci
European Groupings of Territorial Cooperation and Their Importance for
the Cross-Border Cooperation

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretické ukotvení a legislativa Evropských seskupení pro územní spolupráci
3. Evropská seskupení pro územní spolupráci
4. Zhodnocení významu Evropských seskupení pro územní spolupráci pro ČR
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BRANDA, Pavel. *Evropské seskupení pro územní spolupráci*. Praha: Oeconomica, 2008. 20 s. ISSN 1802-6591.

DOČKAL, Vít et al. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích ČR*. Brno: MPÚ MU, 2005. 140 s. ISBN 80-210-3751-9.

NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 75 s. ISBN 978-80-86754-78-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Renáta Václavková**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

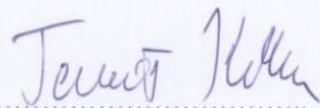
doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

Rád bych touto cestou velice poděkoval Ing. Renátě Václavkové, vedoucí této práce, za její cenné připomínky, podněty, motivaci a podporu. Poděkování patří také všem zástupcům oslovených euroregionů za jejich spolupráci a poskytnuté informace. Mé díky patří bezpochyby i mé rodině a blízkým, kteří mě v době mého studia podporovali.

Handwritten signature of Tomáš Kotra in blue ink, written over a dotted line.

Praha, duben 2013

Mgr. Tomáš KOTRA

OBSAH

Obsah	3
1. Úvod	5
2. Teoretické ukotvení a legislativa Evropských seskupení pro územní spolupráci	8
2.1 Historický kontext.....	8
2.1.2 Vývoj evropské regionální politiky	11
2.1.3 Instituce euroregionů	14
2.1.4 Definice Evropských seskupení pro územní spolupráci	17
2.2 Legislativa	21
2.2.1 Legislativa Evropských seskupení pro územní spolupráci	21
2.2.1. a) Vznik Evropských seskupení pro územní spolupráci	22
2.2.1.b) Zánik, rozpuštění Evropských seskupení pro územní spolupráci	24
2.2.2 Orgány	25
2.2.3 Odpovědnost, právní subjektivita, hospodaření	26
2.2.4 Legislativní přínosy	27
2.2.5 Legislativní zápory	29
3. Evropská seskupení pro územní spolupráci	31
3.1 Všeobecný pohled	32
3.2 Typologie, společné prvky a disparity současných Evropských seskupení pro územní spolupráci.....	37
4. Zhodnocení významu Evropských seskupení pro územní spolupráci pro Českou republiku	45

4.1	Možnosti kategorizace příhraničních regionů České republiky	46
4.2	Současná situace v regionech.....	48
4.2.1	Evropský region Dunaj Vltava	49
4.2.2	Euroregion Nisa	50
4.2.3	Euroregion Egrensis.....	51
4.2.4	Evropské seskupení pro územní spolupráci TRITIA	52
4.2.5	Euroregion Silesia.....	54
4.2.6	Euroregion Beskydy.....	55
4.2.7	Ostatní	56
4.3	Shrnutí	56
5.	Závěr.....	58
	Seznam použité literatury	63
	Seznam zkratk.....	68
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	70
	Seznam příloh	71
	Přílohy.....	71

1. ÚVOD

Již ze samotného názvu práce vyplývá její zaměření směrem k přeshraniční spolupráci v rámci regionální politiky EU. Ta se dynamicky rozvíjí již několik desetiletí a v letech nedávno minulých se stala dokonce rozpočtově nejnáročnější položkou, kdy dokázala odsunout dříve prioritovanou zemědělskou politiku na druhé místo. Tento trend se stal zřetelným popudem k zaostření badatelského, ale také občanského zájmu směrem k této problematice. Tato zvýšená míra pozornosti se ovšem věnovala více teoretickému ukotvení regionální politiky, přeshraniční spolupráce či jiných aktivit vedoucích k dynamizaci rozvoje okrajových, periferních součástí jednotlivých národních států sjednocující se Evropy. Pokud jde o konkrétnější příspěvky, nahlížení do chodu institucí, euroregionů, městského twinningu, zvedla se celá vlna vysokoškolských prací, tématu se věnujících. Ty se však veskrze zaměřují na zvolenou instituci optikou dané fakulty či katedry, multidisciplinární přístup je pak spíše světlou výjimkou. Takovéto výjimky však zvolená tematika nutně vyžaduje. Nemluvě o značně idealistických počátcích, kdy autoři nekriticky přejímali informace z nejrozličnějších portálů. Informace z těchto veřejných zdrojů často bývaly a bývají neaktuální, nepřesné či zavádějící. Proklamace, cíle a přání těchto institucí byly předkládány čtenáři jako hotová fakta, to jakým způsobem však zrcadlí skutečnost, již často unikalo.

Předložená bakalářská práce se ve svém jádru také snaží být jednou z průkopnických prací v dané oblasti a zmíněným nedostatkům se snaží vyhnout. Věnuje se mladému, rychle se rozvíjejícímu fenoménu na poli regionální politiky a přeshraniční spolupráce. Prvotním problémem čtenáře může být neznalost zkratky ESÚS (EGTC), která je dále v textu takřka bezvýhradně používána. Evropské seskupení pro územní spolupráci (European grouping of territorial cooperation) je oním zkoumaným, rychle se rozvíjejícím fenoménem. Jako problematická se jistě může jevit základna vědecké literatury. Ta, která se věnuje přímo zvolenému tématu, se dá v české provenienci spočítat bez potíží na prstech jedné ruky. Práce Pavla Brandy, Víta Dočkala či Petra Pospíšila jsou tak jedněmi z nemnoha českojazyčných

zdrojů. Využití a popis zahraničních zkušeností s implementací ESÚS na úrovni národního státu patří k nezbytným součástem dalšího textu. Opírat se budeme spíše o zkušenosti na západ od ČR. Samozřejmě neopomeneme ani zemi, která se může honosit nejvyšším počtem založených seskupení pro územní spolupráci, tedy Maďarsko. To však zakládá ESÚSy ze zjevně jiných důvodů, než ke kterým byly určeny a k našim účelům se tento příklad nejeví jako vhodný. Cizojazyčná literatura je tak využívána zejména k účelům těchto „zahraničních návštěv“ a k definici klíčových termínů, se kterými budeme nadále pracovat. Neopomenutelné jsou práce již takřka klasické: Perkmann, Cochrane, Télo či Klausen a Goldsmith k nim jistě patří. Dále se autor opírá o literaturu provenience polské, která tu českou zastihuje nejenom na poli regionální politiky. Nejdůležitější tak zůstanou spíše sekundární zdroje, prameny institucionální povahy, rozhovory, názory a práce s jednotlivými regionálními aktéry, kteří naše téma sami utvářejí či minimálně formují. Dalším z neopomenutelných pramenů bakalářské práce jsou zdroje elektronické. Autor se odkazuje výhradně na oficiální portály daných institucí. Jmenujme tak oficiální stránky ESÚS Tritia, euroregionů, portálu Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva zahraničních věcí ČR, Ministerstva zahraničních věcí Polska. Neopomenutelným zdrojem je také eurostat a Český statistický úřad, informační portály EU, komise či AEER.¹

Použitá metodologie tak zcela logicky odpovídá zaměření a pramenné základně práce. Mezi nejpoužívanější metody tak bude patřit analýza primárních institucionálních pramenů a platné legislativy vztahující se k ESÚS. Pro účely porovnání „výhod a nevýhod“ implementace ESÚS oproti euroregionům bude zcela logicky použita komparace s použitím konkrétních příkladů z praxe. Práce bude doplněna o výsledky orálních průzkumů a rozhovorů s regionálními činiteli. Účelem závěru bude tyto poznatky přehledně shrnout, vyhodnotit a nalézt konečné doporučení. Autor se striktně nesnaží o přísný výčet všech možných faktů o ESÚS, které je možno nalézt. Hlavním cílem práce je pojednání o vybrané instituci, její definice, právní vymezení a nastínění možností její aplikace na daném teritoriu.

Úvodní kapitoly diplomové práce jsou věnovány teoretickému ukotvení celé problematiky, vymezení a nadefinují klíčové pojmy, které posléze poslouží jako odrazový můstek pro kapitoly další. Kapitola první zasadí tyto termíny do historického kontextu vývoje evropské regionální politiky, soustředí se také na instituci euroregionů, jako jakéhosi

¹ Asociace evropských hraničních regionů.

předchůdce ESÚS či na právní status jednotlivých platforem přeshraniční spolupráce. Legislativa vztahující se k ESÚS jak na úrovni evropské, tak na úrovni národních států bude tvořit druhou kapitolu. Po tomto spíše teoretickém úvodu se již pustíme do konkrétního popisu a shrnutí zkušeností se zmíněnou strukturou v Evropě a ČR. Vyšší míra pozornosti bude upřena na vývoj v Moravskoslezském kraji a jednotlivým snahám o zformování prvního ESÚS na území našeho státu. Popis těchto iniciativ, zhodnocení kladných a záporných stránek pro regionální rozvoj, shrnutí rozdílů mezi jednotlivými strukturami a následná doporučení či perspektivy možného vývoje budou tvořit závěr bakalářské práce.

2. TEORETICKÉ UKOTVENÍ A LEGISLATIVA EVROPSKÝCH SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

Hlavním cílem následující kapitoly a jejích subkapitol bude uvedení čtenáře do kontextu evropské regionální politiky. Ta se vyvíjí ruku v ruce s postupující evropskou integrací. První řádky však budou patřit spíše vývoji evropského prostoru v nedávné historii, ta totiž formovala současné pojetí regionální politiky a do značné míry se zasadila o její institucionalizovaný vznik a rozvoj. Dále se zaměříme na konkrétní iniciativy a politiky EU a jejich institucí, podporujících regionální politiku. Věnovat se budeme definicím přeshraniční spolupráce, ESÚS, euroregionů či přeshraniční politiky. Kapitola je tak více teoretická a pro zainteresovaného a informovaného čtenáře budou jistě přínosnější kapitoly pozdější.

2.1 HISTORICKÝ KONTEXT

Evropa, jako kontinent, se dá svým historickým vývojem považovat za nejspecifičtější ze všech. Vymezení hranic tohoto územního celku se v průběhu času silně měnilo. Docházelo k neustálému pohybu a změnám státních útvarů. Tato propletenost území dala v současnosti vzniknout onomu podhoubí, které dovedlo Evropu k tak silné mezinárodní spolupráci.

Civilizační centrum Evropy se postupem času přesouvalo z oblasti Středomoří směrem na severozápad k Baltu. Tyto významné vodní plochy nesloužily jako hranice, ale spíše jako komunikační a dopravní linka, pro svou mírnost.² Státní útvary těžily ze své polohy v blízkosti těchto obchodních tepen.

V dobách antického světa byla Evropa, či raději celý doposud poznaný svět, dělena spíše přírodními hranicemi. A tak Řím rozděloval Evropu na říši a barbaricum, kde předěl tvořil zpočátku horský masiv Alp, později limit umístěný na Rýně a Dunaji. Toto dlouhodobé

² Oceánské vlny se nedají s těmi na Baltu a ve Středomoří srovnat, také z těchto důvodů byli Evropané na oceán schopni vyplout až v 15. století.

rozčlenění Evropy zanechalo na tváři kontinentu silné, doposud znatelné stopy. Římské silnice a infrastruktura položily základ rozvoje středověkého světa, města vzniklá z pevností *limes romanus* se stala základem celé vznikající civilizace v Evropě.³

To, jak vidíme vymezení či ohraničení Evropy vůči okolnímu světu, je do značné míry otázkou přístupu. Evropa se dá vymezit hned dle několika kritérií, není třeba vést diskuzi o hranicích jižních a západních, které jsou zcela jednoznačně nadefinovány oceánem. Pohled na sever však umožňuje úvahy o jisté vydělenosti Skandinávie z Evropy, jak po stránce geografické, tak kulturní. Kde stanovit hranici na východě je ještě složitějším oříškem, z geografického hlediska je Ural jasným mezníkem, hledisko náboženské a kulturní však umožňuje zcela jiný pohled.

Otázkou kapitoly však není snaha o vymezení těchto pojmů „hranic Evropy či v Evropě“, ale spíše pohled na vnímání hraničních prostorů a jejich překonávání v minulosti. Ta měla na formování současného stavu snad nejvýznamnější vliv.

Středověká civilizace vnímala Evropu zcela jednoznačně jako jednotný prostor, co se týče jak duchovního, tak hospodářského života. Křesťanství bylo pojídlem celého kontinentu a obchodní společenství typu Hansy překonávaly nezměrné vzdálenosti a také hranice za uskutečněním svých obchodních zisků. Hranice nehrály podstatnou roli. Zaměříme-li se na Svatou říši římskou, musí nám být okamžitě jasné, že hranice nemohly být vnímány ve stejném pojetí jako před 20 lety. Německo, jádro tehdejšího světa, bylo rozdrobeno na 300 či více státních útvarů. Městské státy, univerzity a církve hospodařily zcela samostatně a dle vlastních regulí. Hranice v tomto pojetí netvořily neprodyšnou bariéru a ve středověkém světě byly vnímány zcela jinak než ve 20. století. „V současné zahraniční literatuře se dokonce objevují teorie a ohlasy, které regionální politiku a podporu těchto územních celků připodobňují k středověkému evropskému vývoji a hledají paralely mezi současným a minulým. Teorie New-Medievalismu⁴ je tak do jisté míry zajímavou konstrukcí, otázkou je, do jaké míry jsou tyto dva jevy porovnatelné z vědeckého hlediska.“⁵

³ Kolín, Vídeň, Bratislava, Budapešť atd.

⁴ Télo, Mario. *European Union and New Regionalism*. Brusel: Ashgate, 2001. *ISBN-13: 978-0-7546-4991-5*.

⁵ Kotra, Tomáš. *Komparace euroregionálních struktur na východních a západních hranicích ČR*. Brno, 2012. Diplomová práce. FF MU, 2012, s. 17.

Další vývoj však zcela jednoznačně směřoval k utužování postavení národních států. Ty se proti sobě začaly zcela jednoznačně stavět. Merkantilistická teorie vedla k eskalaci celého problému. S rostoucí nacionalizací států se začal konflikt jevit jako zcela nevyhnutelný. Křesťanské pojetí vyprchalo a kolonialismus se stal záminkou pro soutěžení států Evropy. Do konce 19. století se jednalo pouze o jakýsi sběr hub, kde vítězil ten, kdo jich má více, když však došly, nastal problém.

První polovina 20. století se dá považovat za období nepřetržitého válečného stavu. Český historik Václav Weber toto období nazývá, snad s nadsázkou, „občanskou válkou“, s tímto pojetím si však dovolím ostře nesouhlasit. Evropanství či jakékoliv pojetí evropské občanskosti bylo dosud v prenatálním období. Totalitarizace a militarizace válečných ekonomik přivedla Evropu do dosud nepoznaného stavu hraničních pásem. Podřízenost ekonomiky válečné výrobě vrcholila v absolutním posilování role státu, což často vedlo ke vzniku totalit všech ideologických odnoží, sledujících pouze jeden cíl, čistou moc. Rozdělení některých na sobě zcela závislých průmyslových oblastí vedlo k neustálým resentimentům a válkám. S nadsázkou by se dalo říct, že již Napoleon, Josip Stalin či Adolf Hitler se snažili o sjednocení Evropy. Násilný způsob sjednocení se však vždy obrátil proti „sjednotiteli“.

Hraniční prostory se tak staly uzavřenými, neprodyšnými prostory, silnice často pouze kopírovaly hraniční linii z vojenských důvodů, jakýkoliv aspekt obchodní výměny se vytratil. Tyto jizvy na tváři Evropy byly vytvořeny vyhroceným nacionalismem, soupeřivostí a zakořeněnými stereotypy. Jizvy dějin,⁶ jak je nazývá Asociace evropských hraničních regionů, se staly realitou, kterou se snaží současná evropská regionální politika překonat ze zcela zištných důvodů.

Fenoménem naší doby je postupný rozklad rigidního pojetí národního státu, stereotypů vůči sousedním zemím, nacionalismu. Jedná se o proces, který je silněji vnímán spíše mladší generací.⁷ To, jakým směrem se bude ubírat národní stát, přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie či Evropská unie jako postmoderní státní forma, ukáže až budoucnost.

⁶Viz. AEBR, [online]. Dostupné z URL: <<http://www.aebr.net>> [cit. 2011-02-09].

⁷Tato skutečnost je dobře vypořadatelná zejména z průzkumů volebních preferencí.

2.1.2 VÝVOJ EVROPSKÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY

O změně klimatu v Evropě a rozvoji směrem ke vzájemné spolupráci se dá s jistou opatrností hovořit již se skončením druhé světové války, ruku v ruce se zdiskreditováním konceptu nacionalismu a celkovým hospodářským vyčerpáním kontinentu. Samozřejmě situace satelitů v područí bolševického impéria byla zcela odlišná od postavení západoevropských ekonomik. Toho nacionálního konceptu bylo nadále využíváno, zejména v postojích SSSR vůči Polsku. Západní ekonomiky mohly alespoň trochu svobodně rozhodovat o své budoucnosti.

Uvážíme-li vojenskou situaci západní Evropy, tak byla značně nesnadná. Stalin mohl během několika dnů obsadit kontinent až po Pyreneje, největší armádou mimo SSSR a jeho satelity bylo Turecko. Evropské štábní a velitelské struktury byly pobity či vyvražděny během války, kupříkladu Katyň. Zbytky armád západoevropských států byly vázány v koloniích v nelichotivé situaci. Vztahy mezi největšími rivaly, Německem a Francií, se začaly citelně oteplovat. Otázka regionální spolupráce však byla v poválečném období odsunuta na druhou, spíše na třetí kolej. Situace Beneluxu a tvorba celní unie spolu s iniciativami Švýcarska však skýtala jistou naději pro rozvoj regionální spolupráce.

Vznik ESUO a posléze EHS se nedá považovat za iniciativu spojenou přímo s rozvojem regionální politiky. Základní myšlenky těchto institucí o volném obchodu a odstraňování celních bariér však svou roli jistě mají, stejně jako založení ESF (Evropský sociální fond), EIB (Evropská investiční banka) či EAAGF (Evropský fond orientace a záruky v zemědělství). Iniciativy Komise se však v 50. a 60. letech dají považovat za spíše neúčinné, obecné. Národní zájmy neustále převažují nad společnou akcí.

První náznaky se začínají objevovat na konci 60. a začátku 70. let, kdy Memorandum pro regionální politiku navrhuje vznik Regionálního rozvojového fondu pro odpis plateb.⁸ Tato průkopnická iniciativa však ještě zůstala nenaplněna. K prolomení národní báze v rámci regionální politiky tak skutečně dochází až v letech sedmdesátých. V roce 1975 je založen ERDF.⁹ Také tento nástroj regionální politiky však nedokázal uniknout oprávněné vlně kritiky, kdy se spousta prostředků „nalévala” do rozvinutých regionů. „Základní změnou

⁸ Regional Development Rebate Fund.

⁹ Evropský fond regionálního rozvoje.

financování regionů z ERDF bylo opuštění praxe quota/non-quota a její nahrazení tzv. flexibilní kvótou v roce 1986. Spodní limit flexibilní kvóty stanovoval hranici finančních zdrojů Fondu, které byly přímo určeny jednotlivým členským státům. Horní limit pak vytyčoval maximální sumu, kterou stát mohl získat.¹⁰ Co tedy bylo impulzem pro zrození regionální politiky? Odpověď je jednoduchá. Zamýšlené rozšíření ES vyvolávalo otázky o připravenosti nových uvažovaných členů. Kondice Británie či Irska v tomto období nebyla nejlepší. Charles de Gaulle dokázal svým opakovaným vetem tyto diskuze přidusit, jejich nezbytnost se však již potlačit nepodařilo. Situaci v hraničních regionech bylo třeba řešit zejména s ohledem na neustále se rozšiřující rozpětí hospodářských nůžek mezi jednotlivými národními státy. Diskuze ohledně „hospodaření“ jižní Itálie se zcela logicky objevovaly již dříve. „To, jakou finanční částku mohou dané státy získat navíc, bylo určeno konkrétní specifikací zaostalosti regionu o dotaci žádajícího, a také ochotou podrobit se kontrole Komise. Tento přístup napomohl rozkvětu nových regionálních programů a přinesl značné oživení.“¹¹

Integrované regionální programy vznikaly zejména za účelem zvažovaného jižního rozšíření a staly se také významným nástrojem regionální politiky. Tyto nově přístupující země, Řecko (1981), Španělsko a Portugalsko (1986), soustřeďovaly svou pozornost především na udržitelnost svého zemědělství, hospodářství a logicky také na rybolov, který byl v tomto období ožehavým tématem zejména mezi Španělskem a Británií. Dalšími milníky se stalo severní rozšíření¹², Maastrichtská smlouva či pád bipolární soustavy.¹³

Pro danou práci nejvýznamnějším z fondů je dozajista ERDF, Evropský fond regionálního rozvoje.¹⁴ Jeho vznik byl plánován komisí již od šedesátých let, skutečný průlom však znamenalo až přistoupení Velké Británie k roku 1973, jež na jeho vznik tlačila nejvíce s ohledem na své národní zájmy a chřadnoucí ekonomiku.

Již k roku 1993 vzniká Kohezní fond. Ten se zaměřuje především na infrastrukturu a životní prostředí, má však jednu nespornou výhodu oproti starším strukturálním fondům, a to

¹⁰ Dočkal, Vít. Euroregionalismus a třetí rovina EU. Brno, 2003. Diplomová práce. FSS MU, s. 33.

¹¹ Kotra, Tomáš. Komparace euroregionálních struktur na východních a západních hranicích ČR. Brno, 2012. Diplomová práce. FF MU, s. 22.

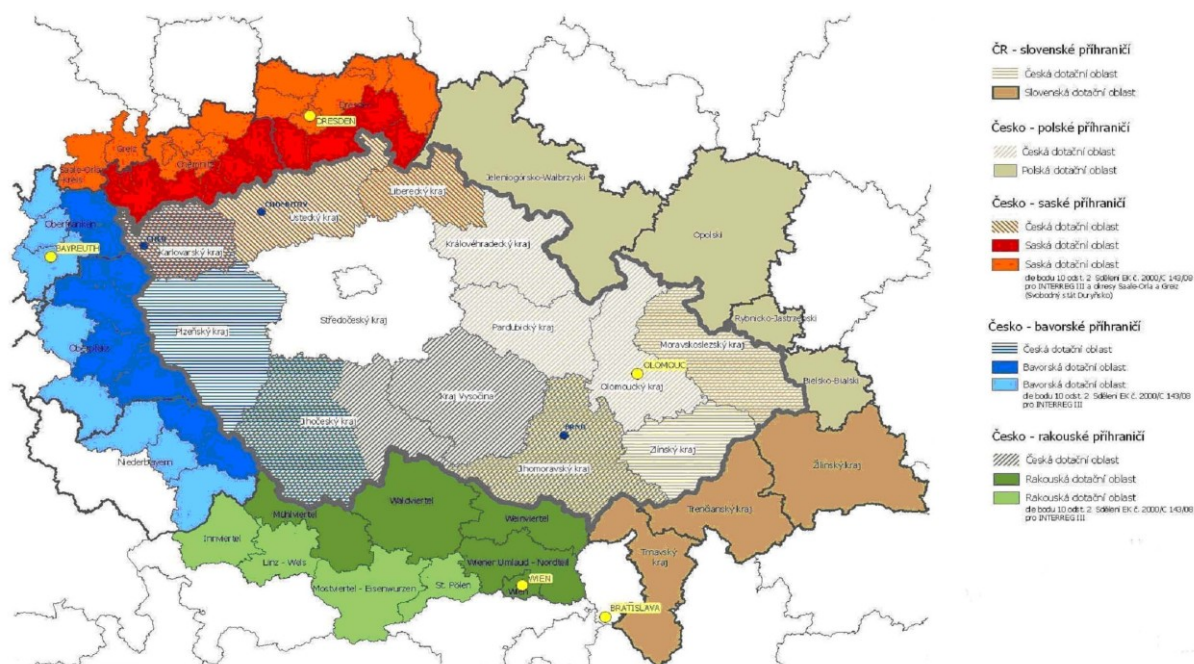
¹² Kde šlo zejména o zemědělství v arktických oblastech.

¹³ Fenomén strašící svět od Jaltské konference.

¹⁴ European Regional Development Fund.

zejména snazší čerpání dotací a tím také zvýšený zájem o ně. Pro určení regionů, které na takovéto dotace dosáhnou, je podstatné členění do regionů NUTS II a NUTS III, zobrazených v příloze níže. Přístup ČR k rozdělení území do těchto jednotek byl často diskutován.

Obrázek č. 2.1: Územní vymezení dotačních oblastí pro podporu Interreg IIIA v ČR

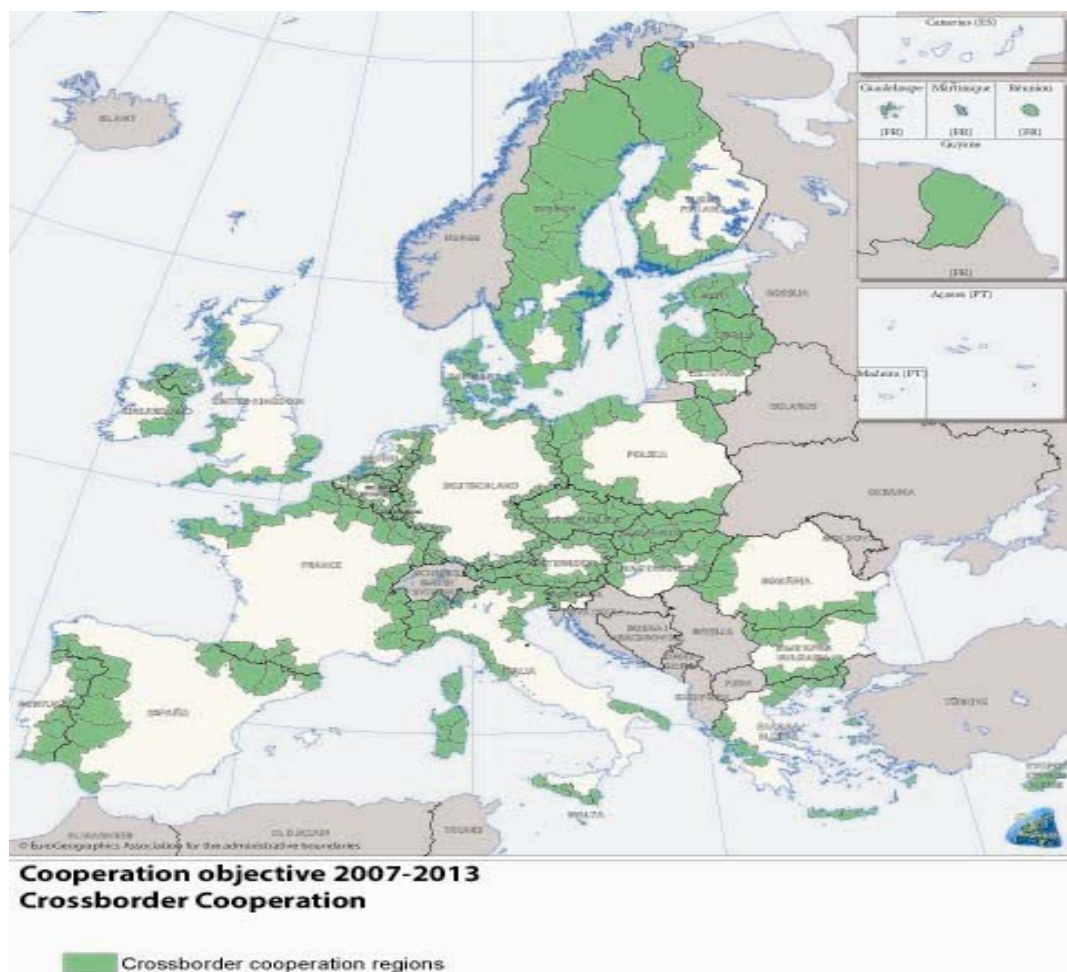

Zdroj: www.crr.cz

Obrázek níže ukazuje regiony participující na evropské přeshraniční spolupráci v současnosti. K tomuto stavu vedla dlouhá evoluční etapa, nastíněná v následujících řádcích. Právě z níže vyznačených regionů by se v budoucnu měli v největší míře rekrutovat potenciální adepti vzniku ESÚS v Evropě.

Zvláštní je kupříkladu postavení Slovenska, jehož celé území spadá do této kategorie. Na druhou stranu je však současné legislativní postavení slovenských euroregionů velmi složité. Tím větší je však motivace k zakládání EGTC. Jak je tomu například u ESÚS TATRY, kde se slovenská strana zrušením euroregionu a vstupem do ESÚS snaží o jakési povznesení svého regionálního významu.

Obrázek č. 2.2: Mapa regionů přeshraniční spolupráce

Zdroj: www.ec.europa.eu

2.1.3 INSTITUTE EUROREGIONŮ

Vznik instituce euroregionů je již skutečností let padesátých. První platformy přeshraniční spolupráce však začaly vznikat dříve, než bylo legislativně vymezeno fungování takovýchto institucí. Oním prostorem, kde takovéto iniciativy vznikaly, je samozřejmě povodí Rýna, hraniční území Švýcarska a Benelux. Tyto první euroregiony často disponovaly právní subjektivitou a jejich funkčnost je až do dnešních dní považována za nejintenzivnější. Základním dokumentem, jenž posloužil k právní kodifikaci této instituce, je tzv. Madridská

úmluva.¹⁵ Celým názvem Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci. Ta byla schválena Radou Evropy v Madridu 21. 5. 1980. „*Ve svých 12-ti kapitolách formulovala základní směry přeshraniční spolupráce zemí EU a následně i zemí usilujících o přijetí. Smluvní strany se v ní zavazují k odstraňování politických, administrativních a správních hranic, které komplikují vzájemnou spolupráci regionálních a komunálních společenství příslušejících k odlišným státům.*“¹⁶ Ke smlouvě se samozřejmě pojí dodatkové protokoly či charta místní samosprávy. Dokument jako takový je často takřka slepě a bez výhrad přejímán do stanov euroregionů.

Jak tedy euroregion definovat? Centrum pro regionální rozvoj České republiky poskytuje stručnou definici: „*nadnárodní typ svazků či sdružení měst a obcí, jehož cílem je podpora a realizace projektů odrážející všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Zakládání takovýchto svazků je důsledkem snahy o odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice. Jejich spolupráce zasahuje do všech oblastí života občanů na kulturní, sociální, hospodářské a infrastrukturní úrovni.*“¹⁷ Definice mohou být také konkrétnější, co se týče zaměření instituce: „*Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení měst a obcí. Cílem euroregionu je podpora a realizace projektů odrážející všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním důvodem zakládání takovýchto svazků je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice. Spolupráce zasahuje do všech oblastí života občanů na kulturní, sociální, hospodářské a infrastrukturní úrovni. Sdružení měst a obcí v příhraničních částech ČR je zaměřené na přípravu a realizaci konkrétních návrhů projektů pro oživení území od poradenství při jejich přípravě a realizaci až po spoluúčast na celostátních i mezinárodních programech. Euroregiony spolupracují také na tvorbě kalendáře společenských, kulturních a sportovních akcí konaných na území euroregionu a přispívají tak k užší spolupráci, podpoře cestovního ruchu a kulturním výměnám. Pohraniční regiony tradičně patří k hospodářsky nejméně rozvinutým oblastem každého státu. Z minulosti si navíc zpravidla nesou břemeno národnostních konfliktů táhnoucích se několik staletí a utlumujících rozvoj ekonomických aktivit všeho druhu. V rámci*

¹⁵ V angličtině: European outline convention on trans-frontier co-operation between territorial communities or authorities. Francouzsky: Convention-cadre Européenne sur la coopération transfrontalière des collectivités ou autorités territoriales.

¹⁶ Viz. Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními orgány. In: Cesta do Evropské unie. Základní dokumenty evropské regionální politiky. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 1997, s. 6-9.

¹⁷ Viz Euroregiony. [online]. Dostupné z URL: <<http://www.crr.cz/index.php?lssel=46|231>> [cit. 2010-02-02].

*Evropské unie se pohraniční regiony rychle staly místem výměny zkušeností a centrem intenzivní spolupráce při řešení problémů daných zeměpisnou polohou na periferii jednotlivých států. Jedním ze základních kamenů procesu evropského sjednocení byl právě vznik nadnárodních celků nacházejících se po dvou stranách státních hranic členských zemí. První euroregiony, přeshraniční sdružení obcí a měst, jejichž obyvatelstvo sice hovoří rozdílnými jazyky, často je ale spojuje přítomnost významných národnostních menšin, začaly vznikat již v padesátých letech minulého století.*¹⁸

Obrázek 2.3: Euroregiony ČR

Zdroj: www2.czso.cz

¹⁸ Viz Euroregiony [online]. Dostupné z URL: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/euroregions/index_cs.htm [cit. 2012-02-02].

V současnosti se již dá instituce euroregionů považovat za rozvinutou, „dospělou“. To, jak který euroregion funguje, zdali jeho iniciativy nejsou pouze nafouknutou bublinou bez praktického přínosu či vějičkou pro čerpání dotací z evropských fondů pouze za účelem vyčerpání peněz a ne ke konkrétnímu rozvoji regionálních potřeb, je otázkou rozsáhlejší diskuze. Institut euroregionů však lze v mnoha případech považovat za úspěšnou platformu přeshraniční spolupráce s neoddiskutovatelným přínosem. V současnosti je však tento poměrně mladý fenomén, který sotva „nabyl plnoletosti“, přemostován novou, právně vyspělejší formou ESÚS, jehož definice bude obsahem následující kapitoly.

2.1.4 DEFINICE EVROPSKÝCH SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

Tato podkapitola již svým názvem jasně vystihuje svůj obsah. Jejím cílem je základní seznámení s institucí ESÚS. Tento krátký exkurz do nepříliš známé problematiky má posloužit jako jakýsi ideový základ pro následující kapitolu, věnující se legislativnímu ukotvení ESÚS do zcela jasných a předem vymezených linií evropského práva.

ESÚS je mladý specifický evropský právní nástroj, jenž poskytuje regionálním orgánům možnost zakládat kooperační uskupení disponující právní subjektivitou. Velikým přínosem může být právě pro výše zmíněnou instituci euroregionů, která má doposud na území našeho státu nemalé potíže s vynutitelností závazků mezi jednotlivými národními částmi dané instituce. Tento problém může a nemusí být ožehavý, záleží na konkrétním přístupu v daných regionech. Právní subjektivita, kterou ESÚS nabízí, je schopna tento problém řešit definitivně, a právě proto může být ESÚS a s ním spojené výhody pro euroregiony lákavý. Úskalí se však dají spatřovat ve složité implementaci, legislativě a podobně. To, jakým způsobem se regionální aktéři k dané iniciativě stavějí, je obsahem následujících stran, spolu s nastíněním hlavních přínosů, ale také možných problémů.

ESÚS je použitelný ve všech příhraničních oblastech členských států EU. Jeho vznik byl vytvořen nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1082/2006/ES z 5. července 2006. Primární je tedy systém předpisů Evropské unie, jednotlivé členské země poté zpracovávají nařízení do vnitrostátního práva. Vnitrostátní postavení ESÚS je v ČR upraveno v páté části zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Pro fungování ESÚS, jako subjektu

s právní subjektivitou, je však možno použít legislativu jen jednoho z členských států. Tato skutečnost zapříčiňuje jisté problémy při tvorbě ESÚS. Mohla by také přispět k narušení přátelských vztahů mezi jednotlivými národními subjekty. Složitost implementace základacích a schvalovacích mechanismů může také přispět ke slabší využívanosti tohoto institutu. Menší územní celky by mohly trpět právě složitostí tohoto procesu, a tak v úvahu spadají právě větší územní celky, či jejich skupiny. Hlavním úkolem ESÚS je podpora a zjednodušení přeshraniční, nadnárodní či meziregionální spolupráce. Tímto postupem má dojít k vyšší hospodářské a sociální soudržnosti v regionech. ESÚS disponuje právní subjektivitou, kterou euroregiony na území ČR nedisponují, a jeho zakladatelem může být pouze veřejnoprávní subjekt.

ESÚS, stejně jako euroregiony, je založen na členském principu. Prospěch členů, jejich rozvoj a posilování vzájemné soudržnosti je hlavním cílem instituce, která představuje specifickou formu veřejné korporace. ESÚS je velmi složitě “škatulkovatelný” do kategorie soukromé i veřejné korporace. Má posilovat hospodářskou a sociální soudržnost, je ovšem výslovně vyloučeno, aby vykonával veřejné právo.

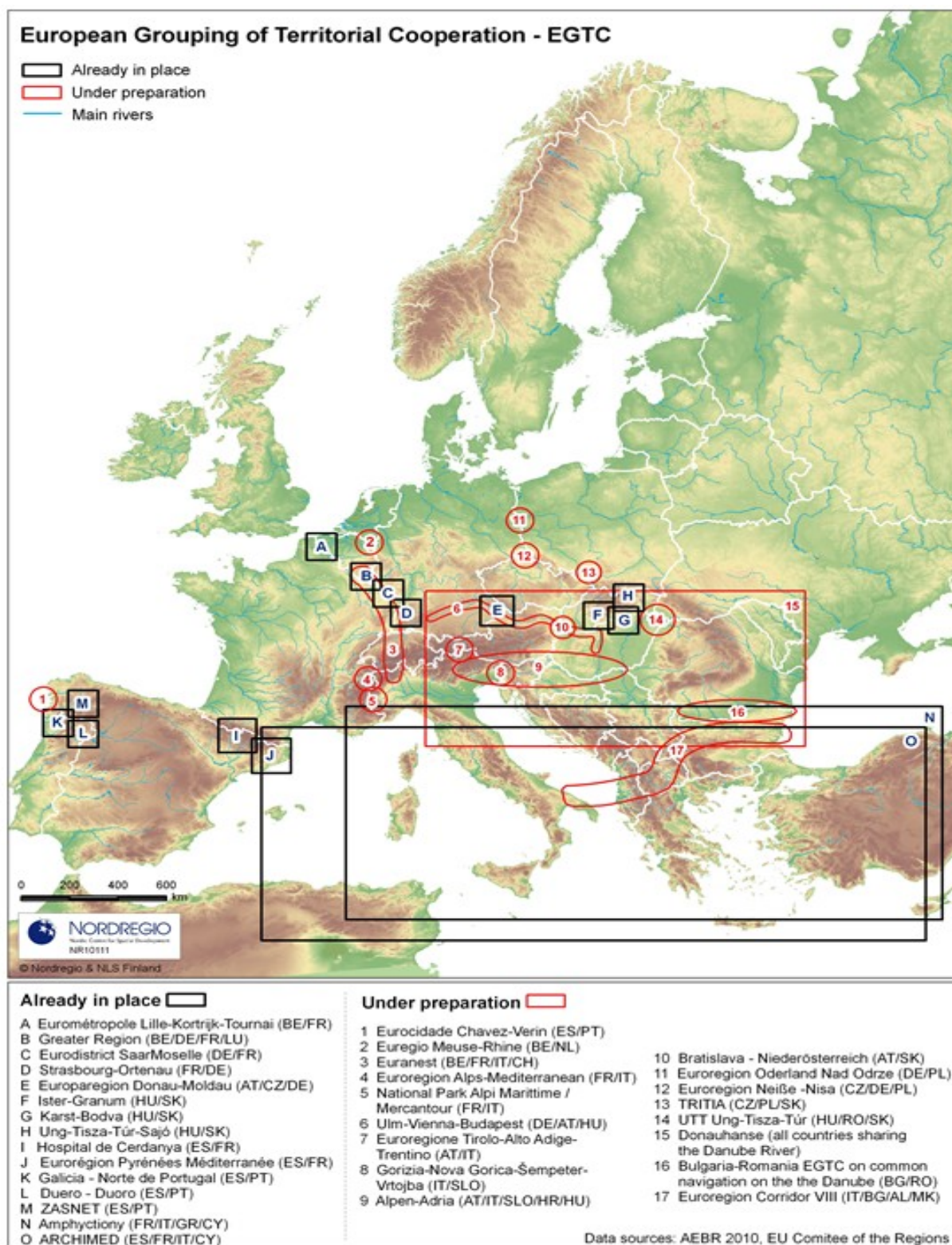
ESÚS sdružuje členy nacházející se na území alespoň dvou členských států. Sdružení je zakládáno na podnět svých předpokládaných budoucích členů. Ti museli zasláním úmluv a stanov oznámit členskému státu, dle jehož předpisů byli zřízeni, svůj záměr zřídit ESÚS. V České republice se kompetentním ministerstvem pro tyto účely stává Ministerstvo pro místní rozvoj. To se může k vytvoření ESÚS postavit buďto kladně či záporně. Po přezkoumání je důvodem k zamítnutí nesoulad s nařízením Rady ES č. 1082/2006 či s vnitrostátními právními předpisy. Seskupení se sídlem v České republice je právnickou osobou a vzniká dnem zápisu do registru seskupení vedeného Ministerstvem pro místní rozvoj. Do deseti pracovních dnů od tohoto okamžiku ESÚS zajistí, aby byla Úřadu pro úřední tisky ES zaslána žádost o zveřejnění oznámení o zřízení ESÚS v Úředním věstníku Evropské unie. Obligatorním orgánem je jednak shromáždění, tvořené zástupci členů seskupení, jednak ředitel, který ESÚS zastupuje a jedná jeho jménem. Fakultativně mohou stanovy upravit zřízení dalších orgánů s jasně vymezenými pravomocemi. Ve věcech likvidace, úpadku, zastavení plateb a podobných postupů odkazuje nařízení na právní předpisy státu sídla seskupení. Za podmínek stanovených čl. 14 nařízení- zejména neplní-li své cíle a úkoly, může Ministerstvo pro místní rozvoj rozhodnout o zrušení seskupení. ESÚS

zaniká dnem výmazu z registru, který ministerstvo provede na návrh likvidátora po skončení likvidace.¹⁹

Mapa níže zobrazuje funkční a vznikající ESÚS v roce 2010. Všeobecně je však poměrně problematické sehnat zdařilou a aktuální mapu EGTC k roku 2013. Z tohoto důvodu je navíc k mapám z let 2010 a 2012 přiložen aktuální výpis registrovaných EGTC k jaru 2013. Nejnovější skutečnosti však doposud nebyly kartograficky zpracovány.

¹⁹ Zboran, Eduard. Systém právnických osob. Brno, 2012. Diplomová práce. PF MU, s. 75.

Obrázek č. 2.4: Mapa již funkčních a teprve plánovaných ESÚS v Evropě k roku 2010.

2.2 LEGISLATIVA

Již na konci minulé kapitoly byl ESÚS stručně definován v nejzákladnějších obrysech. Je zřejmé, že každý z příhraničních regionů má své zájmy, které upřednostňuje před jinými. Tato regionální specifika mohou vést k utužování spolupráce s partnery ze zahraničí, jejichž zájem je obdobný či totožný. Kupříkladu v Moravskoslezském kraji je takovýmto tématem problematika znečištění životního prostředí. Je zřejmé, že toto téma nelze řešit pouze na národní úrovni. Geografická poloha Ostravské pánve je tak silně propojena s Hornoslezskou průmyslovou aglomerací, že oba jednotlivé národní celky své životní prostředí jednoduše sdílejí. Na řešení tohoto fenoménu se soustředí především zástupci ERTS, ale také mnozí další. Nalézt však společnou řeč doposud nebylo snadné.

Na druhou stranu se složitost jednání, jejich neúčelnost a bezvýslednost mohou stát jablkem sváru mezi těmito potenciálními partnery a další nadnárodní integraci tak mohou jen ztěžovat.²⁰

2.2.1 LEGISLATIVA EVROPSKÝCH SSKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

Evropské seskupení územní spolupráce tedy může být složeno z různých veřejnoprávních subjektů na nejrozličnějších úrovních, ty se však musí nalézat na území minimálně dvou členských států EU. Jde tedy kupříkladu o členské státy EU, regiony, kraje, obce či různá sdružení. Co je však na tomto nástroji evropské regionální politiky výjimečné, je možnost vytvoření ESÚS bez předchozího podpisu jakékoliv mezinárodní bilaterální dohody a její ratifikace národními parlamenty. Tato možnost tak upřednostňuje regionální aktéry před

²⁰ K možným problémům, rizikům a specifičností příhraničních oblastí např.: Anderson J., O'Dowd L.: Borders, Border Regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance. Regional Studies, Vol. 33.7, 1999, str. 593 – 604. ISBN: 978-972-8335-22-9.

národním státem. Ten má však povinnost tuto skutečnost, tedy možnost existence ESÚS, potvrdit souhlasem, zpravidla do tří měsíců od doručení žádosti o založení ESÚS. Tento souhlas nemusí být pouze formalitou, stát jej také nemusí vyjádřit, odporuje-li jeho zájmům či je v rozporu se státními právními úpravami či nařízením.

Bývá pravidlem, či spíše zvykem, že v rámci ESÚS se sdružují častěji vertikálně rovnocenné subjekty, zřejmě s důvodem pocitu snazší sounáležitosti a jasného vymezení vzájemných vztahů. Vertikálně diverzifikované struktury tak bývají spíše výjimečné.

2.2.1. A) VZNIK EVROPSKÝCH SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

ESÚS jako zcela nově vznikající typ kooperační právnické osoby byl do evropského právního systému zanesen již dříve zmíněným nařízením. V návaznosti na nařízení pak byl zákonem č. 154/2009 Sb. novelizován zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 248/2000 Sb.“), s cílem zajistit účinné uplatňování nařízení, a za tím účelem doplnit postup při schvalování účasti v evropském seskupení pro územní spolupráci, při zřízení a registraci seskupení se sídlem na území České republiky a další související vztahy. Nařízení je tak zcela jednoznačně nejdůležitější právní normou vztahující se k ESÚS, nemá však zcela vyčerpávající charakter a mnoho dílčích úkonů je ponecháno na národní stát, respektive na instituci ESÚS a její případné členy, složky.

Neméně zajímavý je také Návrh Nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) z října roku 2011. Ten mimo jiné připouští možnost omezené lhůty pro rozhodnutí národního státu o vzniku ESÚS po jejímž vypršení tato povinnost zaniká. Zajímavé jsou zejména cíle z oblasti flexibility, kde má dojít k rozšíření možností územní spolupráce, aby ESÚS nebyl vnímán především pro účely řízení programů a projektů. Dále vytvoření právního základu, umožňujícího orgánům a regionům třetích zemí členství v ESÚS. Či snazší dostupnost informací, přehlednost a zakotvení do

evropské legislativy.²¹ Dále v červnu roku 2012 zřídil Výbor regionů Registr ESÚS. Ten je ve své nejaktuálnější verzi přiložen níže spolu s popisem prvního zde registrovaného ESÚS TRITIA.

Zodpovědným ministerstvem pro přijímání žádostí o nově vznikající ESÚS na území ČR je tedy Ministerstvo pro místní rozvoj, podobně jako pro další související oblasti. V jeho kompetenci je také kontrola Úmluvy a stanov vytvořených již přímo ESÚS. Ten, pokud tyto smlouvy posléze výrazným způsobem pozmění či upraví, je povinován tyto skutečnosti oznámit opět na Ministerstvu pro místní rozvoj k přezkoumání.

Druhou právní normou mající významný vliv na charakter nově vznikajícího subjektu je tedy vnitrostátní právní norma.²² ESÚS jako takový je nucen nalézt jednotný právní systém, dle kterého bude fungovat. Tento právní systém jednoho národního státu, jehož prvky jsou součástí ESÚS, je posléze implementován na celém území sdružení. Zpravidla bývá užíván právní systém toho státu, na jehož území se nachází sídlo nově vznikající instituce. Samozřejmě, že tento přístup a nutnost nalezení společné řeči může nastolit určité problémy v období vzniku instituce, posléze je však spíše přínosem. Rozdílnosti v právních úpravách členských států EU také mohou zapříčinit určité nesrovnalosti z legislativního hlediska. Nejsou-li se národní aktéři schopni či ochotni shodnout na této fundamentální otázce, nemůžou poté nastolit smysluplnou spolupráci. Tato dvě hlediska, tedy nařízení a národní norma, tvoří právní ukotvení v oblasti evropského a národního práva. Další právní vymezení je pak již na dané instituci.

Jednotliví členové tvořící ESÚS tak společně uzavírají tzv. Úmluvu, která plní funkci jakési základní dohody mezi členskými složkami daného ESÚS a je povinným zřizovacím dokumentem, který obsahuje kupříkladu název instituce, rozsah území, dobu trvání ESÚS, možnosti rozpuštění, konkretizované cíle a stanoviska či lokalitu jejího sídla. Právě volba sídla, a tedy právní úpravy, je extrémně důležitou a ostře sledovanou položkou. Je čistě v pravomoci zkoumané instituce, jakým právním způsobem své záležitosti uspořádá. Stává se, že mnohé z těchto úmluv jsou si velice blízké, místy až totožné, není se však vzhledem k často obdobnému poli působnosti čemu divit.

²¹ Viz. MMR, [online]. Dostupné z URL: < <http://www.mmr.cz/getmedia/e840dedc-1897-4199-9d36-4b5b92c4554a/ESUS-cj.pdf> > [cit. 2013-02-09].

²² V České republice zákon č. 248/2000 Sb.

Stanovy, kodifikující vnitřní uspořádání, organizaci a chod instituce, jsou poslední právní normou vztahující se k právní definici ESÚS, které je opět plně pod kontrolou činitelů nově vznikajícího Evropského sdružení územní spolupráce. Stanovy se často věnují podobným vymezením jako Úmluva, jejich náplň je však detailnější vůči chodu instituce a také vůči svým členům, kde je kodifikována jejich odpovědnost za závazky. Dále se věnují kupříkladu účetním metodám či vymezení členských příspěvků a dalším ekonomickým otázkám.

Evropské sdružení pro územní spolupráci tak nabývá právní subjektivitu po uzavření veškerých právních náležitostí dnem registrace či dnem zveřejnění Stanov, dle té skutečnosti, která nastane dříve. Členové informují příslušné členské státy a Výbor regionu o úmluvě a o registraci nebo zveřejnění Stanov. V případě České republiky tedy dnem zápisu do registru seskupení vedeného Ministerstvem pro místní rozvoj, tuto žádost podává zpravidla české strana. Nezbytnou přílohou této žádosti jsou také ověřené kopie schválené Úmluvy a Stanov, údaje o jménu, popřípadě jménech, příjmení a adrese místa pobytu ředitele seskupení, adrese pro doručování nebo elektronické adrese pro doručování a dokumenty obsahující souhlasy států udělené všem případným budoucím členům seskupení zřízeným podle právních předpisů země jejich sídla.

2.2.1.B) ZÁNIK, ROZPUŠTĚNÍ EVROPSKÝCH SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

Celý proces rozpuštění ESÚS je zahrnut již v Nařízení, které s touto možností počítá. Samozřejmě se může ESÚS rozpustit na základě Úmluvy a po dohodě zúčastněných stran bez vyhraněných důvodů. Likvidace však musí proběhnout dle příslušných národních právních norem. Nutnou podmínkou zrušení je neplnění podmínek a úkolů stanovených v Nařízení. ESÚS může být rozpuštěn z nařízení soudní instance či příslušného orgánu členského státu, na jehož území ESÚS sídlí, na žádost orgánu s oprávněným zájmem tento krok požadovat. Soud či orgán rozhodující o tomto kroku může seskupení poskytnout lhůtu, termín, během kterého má být zjednána náprava.

V České republice je kompetentním orgánem ke zrušení a následné likvidaci ESÚS Ministerstvo pro místní rozvoj. Nařízení striktně nedefinuje rozpouštěcí proces, a tudíž se ten řídí dle příslušných kapitol obchodního zákoníku ČR, či v jiných státech dle vnitrostátní

normy. Ministerstvo jedná v podobných mezích, jaké byly vymezeny výše. Zcela logicky může ke zrušení dojít také dle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. ESÚS zaniká dnem výmazu z registru, který ministerstvo provede na návrh likvidátora po skončení likvidace.

Samozřejmostí je, že v případě ESÚS založeného krajem či obcemi jak zřízení, tak zrušení ESÚS, vystoupení územního samosprávného celku z ESÚS či schválení Úmluvy a Stanov spadá pod pravomoci zastupitelstva kraje či obce dle ust. § 35 odst. 2 písm. k) zákona o krajích, resp., ust. § 84 odst. 2 písm. e) zákona o obcích, zakotvující rozhodování o založení nebo rušení právnických osob, schvalování jejich zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakládací smlouvy a stanov a rozhodování o účasti v již založených právnických osobách.

2.2.2 ORGÁNY

Jediným povinným a nutným orgánem k zřízení ESÚS je shromáždění a ředitel. Dle Nařízení je samozřejmě možné, aby ve Stanovách byly ukotveny další případné orgány, avšak s jasně nadefinovanými pravomocemi a úkoly. ESÚS vždy odpovídá za vystupování svých orgánů vůči třetím osobám, a to také v situacích, že toto jednání nespadá do úkolů ESÚS. Shromáždění je však vždy nejvyšším orgánem daného uskupení, je tvořeno členy za účasti ředitele. Ten zodpovídá za vystupování organizace, ESÚS zastupuje navenek a jeho jménem také jedná s veřejností a dalšími subjekty.

Územní samosprávný celek, tedy kraj či obec také určuje své zástupce v orgánech ESÚS. Pokud jde o shromáždění (či valnou hromadu), musí každý z členů ESÚS ustanovit svého zástupce v tomto orgánu. Ředitelský post bude vesměs obsazován na základě hlasování ve shromáždění. Kandidáty na ředitele budou navrhopvat členové shromáždění či valné hromady. Za obec nebo kraj by mělo kandidáta na pozici ředitele ESÚS delegovat zastupitelstvo s odkazem na analogické použití ust. § 84 odst. 2 písm. g) zákona o obcích, resp. ust. § 35 odst. 2 písm. m) zákona o krajích. O jmenování zástupců územního samosprávného celku do případně ustanovené dozorčí rady či jakéhokoliv jiného orgánu by rovněž mělo rozhodovat zastupitelstvo dle naposledy uvedených zákonných ustanovení. Stejným orgánům, kterým

náleží jmenování či navrhování zástupců do orgánů ESÚS zvolených ve Stanovách, náleží samozřejmě také možnost jejich odvolání.

Slovenská strana k této problematice přistupuje velice pečlivě a k těmto orgánům připojuje navíc za obligatorní revizní orgán dozorčí rady, v případě přesažení určité hodnoty majetku ESÚS. Detailně definuje také rozdělení kompetencí mezi orgány ESÚS, pravidla obsazování všech těchto orgánů, délku funkčního období orgánů, minimální četnost jejich zasedání, vzájemné vztahy, neslučitelnost funkcí, zákaz konkurence pro členy orgánů a podobně.

Česká a ani polská právní úprava však v příslušných zákonech²³ požadavky Nařízení na obsah organizační struktury ESÚS nerozšiřuje. Nutností tak zůstává konstituce shromáždění a ředitele, tyto orgány jsou obligatorní. Další orgány ve smyslu kontrolních, zaměstnaneckých či sekretariátu jsou tak čistě v kompetenci a na uvážení shromáždění.²⁴

Slovenská strana by zde tak mohla fungovat jako jakýsi vhodný příklad pro případ, že by nebyla zvolena právní úprava Slovenska, dá se jeho právní úprava implementovat také jinde. Záleží však spíše na nadhledu a kosmopolitnosti rozhodujících hodnotářů.

2.2.3 ODPOVĚDNOST, PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA, HOSPODAŘENÍ

ESÚS spolu s právní subjektivitou nepřímá jen výhody z ní plynoucí, ale také odpovědnost za závazky spojené s hospodářskou činností. Členové uskupení zodpovídají za dluhy veškeré povahy, přičemž výše k uhrazení se rozpočítává poměrně od výše členského příspěvku. ESÚS je povinen sestavovat roční rozpočet schvalovaný shromážděním. Bližší definice se však v evropském právním systému nevyskytuje. Národní právo ČR nařizuje jakési další minimalistické požadavky v rámci vypracovávání výročních zpráv předkládaných ministerstvu, vedení zákonného účetnictví a ověření účetní závěrky auditorem. Pokud je díky

²³ ČR v zákoně č. 248/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů a PR v zákoně č. 1390 ze dne 7.11.2008.

²⁴ Kupříkladu v připravovaném „ESÚS TRITIA, s omezenou odpovědností“ jsou ve Stanovách jako orgány konstituovány: valná hromada (shromáždění), ředitel a dozorčí rada. Kromě toho se vytváří sekretariát ESÚS složený ze zaměstnanců, který nemá postavení orgánu a plní roli „úřadu ESÚS“. Dále se mimo strukturu orgánů vytváří pracovní skupiny pro jednotlivé oblasti spolupráce členů ESÚS.

vnitrostátní normě odpovědnost jednoho z členů omezena, mohou se stejně zachovat také ostatní.

Česká strana však tento problém nemusí řešit, jelikož v ust. § 18a odst. 2 zákona č. 248/2000 Sb. stanoví, že není možná účast člena s omezenou odpovědností. Tímto, dle Nařízení zcela legitimním postupem, se vyhýbá danému problému, na druhou stranu však vyvolává celou další skupinu otázek, které se mohou jevit klíčové při volbě sídla uskupení. Pro naši práci je klíčové, že právní úprava jak na Slovensku, tak v Polsku²⁵ v podstatě nepřipouští vznik ESÚS za účasti těchto členů s legislativou ČR. Také další úprava co se týká vedení účetnictví a finančních otázek je v Polsku nadefinována velmi vágně (což je dvojsečná zbraň). Naopak Slovensko k těmto otázkám přistupuje seriózněji.

Je tedy otázkou, do jaké míry je tato česká právní norma opodstatnitelná a zda se jen neokrádáme o možnost založit ESÚS s legislativou ČR, samozřejmě je možný pohled také z druhé strany. V tomto případě je možné založit ESÚS pouze s právní úpravou PR, jelikož to má nastavenou nulovou odpovědnost, zda je tento přístup k odpovědnosti správný, je přinejmenším silně diskutabilní. Skutečností však kupříkladu zůstává, že ESÚS TRITIA je zakládán právě dle těchto skutečností dle polské právní úpravy, jeho odpovědnost bude také dle této právní úpravy nulová a jeho sídlo bude dozajista v Polsku. Tato právní úprava je v současné době jediná možná, legitimní a nezpochybnitelná, na druhou stranu dosti vágní.

2.2.4 LEGISLATIVNÍ PŘÍNOSY

Jaký cíl však sledují zástupci EU v zavedení možné nové platformy přeshraniční spolupráce? Dementují tím své dosavadní snahy na poli euroregionů či pouze chtějí rozšířit možnosti nadnárodních snah a přinést nové alternativy a není těchto snah až příliš? To jsou také otázky, které budou zodpovězeny v závěrech práce. Prvotně se zaměříme na jasně definovatelná pozitiva z právního hlediska, která jsou zakotvena v legislativě k EGTC se

²⁵ Slovenský zákon č. 90/2008 Z ze dne 15. února 2008, o európskom zoskupení územnej spolupráce a o doplnení zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike, v znení neskorších predpisov, § 32 odst. 2: Členovia zoskupenia, ktorí sú slovenským subjektom, ručia za záväzky zoskupenia len do výšky svojích nesplatených vkladov. Srov. polský zákon č. 1390 ze dne 7. Listopadu 2008, o evropském seskupení pro územní spolupráci, čl. 19 odst. 2: Orgány územní samosprávy, státní právnické osoby a samosprávné právnické osoby nenesou odpovědnost za závazky seskupení, jehož jsou členy.

vztahující. Hlavním pozitivním legislativním efektem vůči starším euroregionům tak má být, jak je čitelné přímo z „Nařízení“, pevnější postavení na poli právní subjektivity. Právní subjektivita je právě to, co všem euroregionům na území ČR chybí. EGTC má tento problém napomoci odstranit v případech, kde je snaha o získání tohoto právního statusu. Spolu s posílením postavení nově vzniklých struktur také souvisí možnost snazšího čerpání finančních prostředků, zejména z fondů EU. Právě tyto přínosy by měly instituci ESÚS učinit přitažlivou pro jednotlivé regionální aktéry, subjekty či veřejnoprávní korporace se zájmem o posílení svého postavení v rámci regionální politiky EU. Samozřejmě, že s posíleným postavením také vzrůstá zodpovědnost za své jednání.

Hlavním úkolem ESÚS je tedy usnadnit přeshraniční spolupráci mezi jednotlivými členy tohoto uskupení. Výhradním účelem ESÚS je tak posílení hospodářské a sociální soudržnosti, což proklamují hodnostáři EU. “Nařízení výslovně přiznává ESÚS právní subjektivitu s tím, že ESÚS má v každém členském státě nejširší právní způsobilost přiznávanou podle vnitrostátního práva daného členského státu právnickým osobám; může zejména nabývat nebo zcizovat movitý i nemovitý majetek, přijímat zaměstnance do pracovního poměru a vystupovat před soudem.”²⁶

Členy ESÚS mohou být samozřejmě také regionální a místní orgány, a právě těmto orgánům má článek 3 Nařízení pravděpodobně nejvíce napomoci v překonávání obtíží spojených s kooperací spolupráce na mezinárodní úrovni, kde často dochází k nedorozuměním s ohledem na rozdílnost právních norem a výkladů. Nutnost spolupráce pro dosažení ESÚS tak bude nutit regionální aktéry na celé vertikální úrovni k dosažení spolupráce vedoucí k pozitivním výsledkům, a to nejen aktéry z pouze národní provenience, ale samozřejmě partnery mezinárodní. Tento efekt by se dal považovat za další z možných pozitiv ESÚS, otázkou však díky prozatím slabým zkušenostem zůstává faktor složité implementace platformy EGTC.

Dle zákona o obcích a dle zákona o krajích mohou obce a také kraje být členy mezinárodních sdružení místních orgánů. Na základě smlouvy o spolupráci může vzniknout právnická osoba či členství v ní, to však podléhá souhlasu ministerstev zahraničí a vnitra, bez

²⁶Pospíšil, Petr. Územní samosprávné celky jako zřizovatelé, zakladatelé a společníci právnických osob. Brno, 2012. Diplomová práce.PF MU, s. 206.

těchto souhlasů nemůže smlouva nabýt účinnosti. Je tedy otázkou, do jaké míry je díky své komplikovanosti tato skutečnost přínosem. Nesouhlas je však možný pouze při rozporu se zákonem či s platnou mezinárodní smlouvou. Tento postup při vytvoření právnické osoby na základě zákona o krajích a zákona o obcích je však natolik komplikovaný, že je zřídka kdy využíván, spíše vůbec ne. Často je využíván model německého práva, což si čeští zákonodárci nezřídka uvědomují. Pro vymezení rozsahu pravomocí zvolených orgánů územních samosprávných celků v souvislosti se zřízením ESÚS je samozřejmě třeba obecnou právní úpravu zákona o krajích a zákona o obcích aplikovat.

2.2.5 LEGISLATIVNÍ ZÁPORY

Nyní se stručně vyjádříme k možným záporům vznikající struktury EGTC. Jedním z nich je poměrně složitá implementace veškerých norem a celkově proces vzniku ESÚS jako subjektu disponujícího právní subjektivitou. Celý proces a jeho logistická náročnost tak může způsobit rozkol mezi partnery snažícími se o kooperaci. Národní hrdost, neústupnost či neochota k nutným kompromisům tak může být jednou z největších překážek k další spolupráci, a ačkoliv se tyto „porodní problémy“ podaří překonat, můžou v budoucnu vyplouvat na povrch a stát se zárodkem problémů dalších. Základem k úspěšnosti ESÚS je tedy komunikace na vynikající úrovni mezi danými partnery a ochota k nezbytným kompromisům.

Dalším možným úskalím může být snaha o zneužití ESÚS, jako platformy stvořené k snazšímu čerpání evropských peněz, k nežádoucím účelům či k účelům zcela odlišným od účelů proklamovaných. Tento jev bylo možné pozorovat také u instituce euroregionů, kde ne všechny ze schválených projektů zcela přesně vystihovaly naplnění jejich „přeshraničnosti“ či byly prostředky vynakládány na sice přeshraniční, ale ne tolik účelné projekty.²⁷ S možným zjednodušením čerpání těchto prostředků se také úměrně zvyšuje riziko nehospodárného nakládání s nimi. Otázka sankcí za tyto přečiny je dosud značně nejasná, nebylo by však vhodné před tímto problémem „strkat hlavu do písku“, jelikož je pravděpodobné, že se časem objeví. V současnosti se však spíše zástupci euroregionů obávají plánovaného zúžení

²⁷Kotra, Tomáš. Komparace euroregionálních struktur na východních a západních hranicích ČR. Brno, 2012. Diplomová práce. FF MU, 2012.

funkčního rozsahu projektů. Samozřejmě, že některé zajímavé projekty budou vynechány či opomíjeny. Na jiné však zbude více prostředků. Obecně by se dalo tvrdit, že funkčnost projektů kulturní výměny je znatelně vyšší na hranicích ČR s Polskem či Slovenskem. Rakousko však již o takovéto aktivity a projekty nejeví větší zájem, zejména z důvodu slabé intenzity a úspěšnosti těchto aktivit.

Posledním, ale neméně závažným problémem z daného výčtu možných záporů, je možnost zcela chybné aplikace a překroucení původního zaměření ESÚS k podpoře národních, až nacionálních snah. Legislativně je však problematické tuto skutečnost podchytit. Tento příklad je poměrně nesnadné dokladovat na již vzniklých a existujících platformách přeshraniční spolupráce. Konkrétně se však jedná o problematiku maďarskou či spíše uherskou, kde také vznikl doposud největší počet ESÚS, a to zejména na hranicích se Slovenskem a Rumunskem, hlasy o nacionalizaci platformy se tu a tam objevují. Maďarské nepřijetí Trianonské smlouvy a neustálé revizionistické snahy tak vedou k zcela absurdním situacím a překrucování dobře zamýšlených iniciativ k podpoře nacionalistických, mnohdy až šovinistických snah, což jistě v kombinaci se současnou napjatou, nedemokratickou politickou situací v Panonské nížině vzbuzuje obavy sousedních států. Tento fenomén bude podrobněji řešen ve čtvrté kapitole.

3. EVROPSKÁ SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

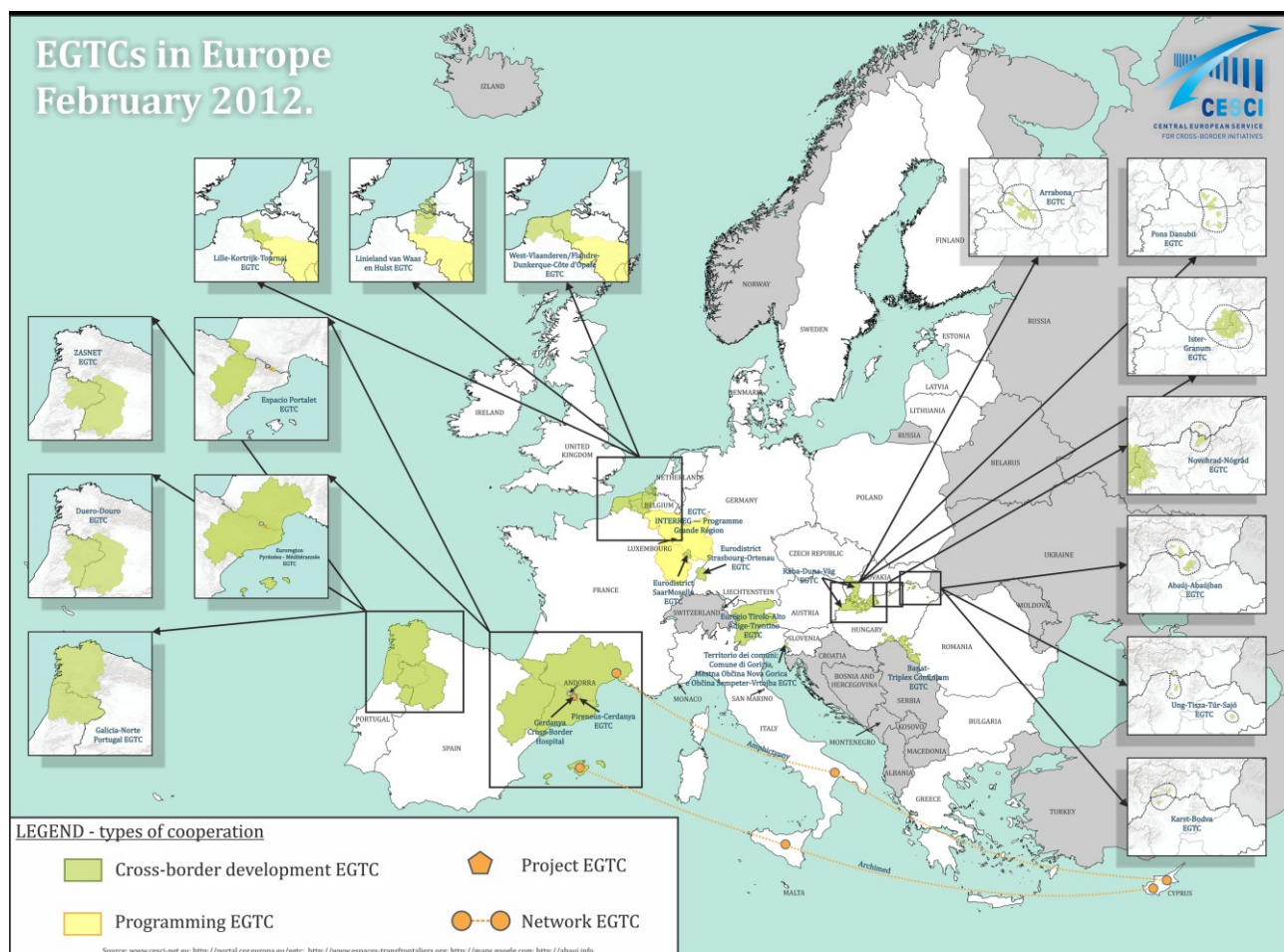
V této kapitole se již budeme věnovat dosavadnímu uplatnění a rozšíření užívání platformy EGTC pro přeshraniční spolupráci v rámci Evropské unie. Evropské seskupení pro územní spolupráci je ve „sjednocené Evropě“ novým prvkem, a především z tohoto důvodu se dají považovat „startovní podmínky“ jednotlivých národních států jako rovnocenné, což nebývá pravidlem.

Samozřejmě, že pro Rumunsko či Bulharsko přistoupivší až v roce 2007 či pro celou desítku z roku 2004 se dá přihlídnout k menším zkušenostem s přeshraniční spoluprací, nežli tomu je u původní dvanáctky či patnáctky. Nezanedbatelné jsou také vlivy historických, geografických a hospodářských skutečností, které formovaly tvář rozvíjejících se struktur. Pro snazší vnik do této problematiky budou v následující kapitole použity skromné mapové přílohy, které je možné pro danou problematiku vyhledat na oficiálních portálech.

Cílem následujících odstavců však není zevrubný popis jednotlivých evropských ESÚS, jejich geografických a ekonomických parametrů, zaměření spolupráce či funkčnosti. Jedná se o pohled shora na jednotlivá EGTC, za jehož pomoci dospějeme k identifikaci paralel a podobností u jednotlivých platforem, typologií. Za pomoci těchto výsledků budeme snáze schopni reflektovat vývojové tendence a implementovat je na situaci v České republice.

3.1 VŠEOBECNÝ POHLED

Obrázek č. 3.1: EGTC v Evropě k roku 2012 (zelená funkční, žlutá plánovaná)

ZDROJ: [HTTP://WWW.INTERACT-EU.NET/EGTC/EGTC/30/16](http://www.interact-eu.net/EGTC/EGTC/30/16).

Z mapy je zřetelně čitelné dosavadní rozložení jak již fungujících, tak některých plánovaných ESÚS na území Evropy. Ono rozšíření tedy není zrovna široké a soustředí se do pěti či šesti nejvýznamnějších oblastí. Nejaktuálnější mapové zachycení ESÚS je dostupné na portálu Výboru regionů.²⁸ Zde by se jako o šesté oblasti dalo uvažovat o východním

²⁸ Viz. COR, [online]. Dostupné z URL: < <https://portal.cor.europa.eu/EGTC/EN-US/REGISTER/Pages/welcome.aspx> > [cit. 2013-04-09].

Středomoří, to však typologicky, již ze své podstaty, nabízí zcela jiné možnosti pro spolupráci, proto není šířeji rozebráno.

První ze zmíněných pěti oblastí je severozápadní Španělsko a přilehlé části Portugalska. Historická hranice mezi bývalými koloniálními mocnostmi Španělskem a Portugalskem je jednou z nejstabilnějších a nejméně se měnících hraničních linií v Evropě. Vztahy obou států jsou nadstandardní. A právě zde vznikly platformy ESÚS.

Spolupráci zde napomáhá jednak společné historické povědomí, tak poměrná bohatost regionů na místní poměry.²⁹ Oblast je zdánlivě periferním územím v rámci Iberského poloostrova, avšak z hospodářského hlediska se jedná spíše o silnou oblast, dalo by se říci, že po Katalánsku druhou nejsilnější. Se svými klimatickými podmínkami jde o mírné oceánské podnebí, s velkým přírodním bohatstvím, přímo se nabízejícím k rozvoji turistického ruchu.

Právě Katalánsko spolu s přilehlou oblastí jihofrancouzského Toulouse tvoří druhou ze zmíněných oblastí vzniku platformy ESÚS. Katalánsko je od první oblasti odlišné jak spoluprací s Francií, tak jiným geografickým rozdělením oblasti. Právě až takřka u pobřeží končící hřeben Pyrenejí zde tvoří jak hraniční čáru, tak poměrně jasně z hospodářského hlediska dělí území na dva celky. Samozřejmě, že posuny hranic v této oblasti také nejsou zvykem. Francouzsko-španělské pomezí bylo dokonce dlouhou dobu považováno za takřka neprostupnou bariéru. Po takřka čtyři dekády trvající období frankistického režimu ve Španělsku a režimu Salazarova v sousedním Portugalsku byly právě Pyreneje a za nimi ležící Portugalsko a Španělsko považovány za jakési předpolí či předměstí Latinské Ameriky. Ze strany Francie dosáhla v závěru Salazarova a Frankova režimu nevraživost a hospodářský nezájem do takového rozměru, že mezi státy byla dokonce rozebrána železniční infrastruktura. Portugalsko soustředilo veškeré své síly a zájem zejména na udržení koloniálního impéria. Dokonce královská rodina sídlila v Rio de Janeiro, hlavním městě „říše“. Právě tato izolace podtrhuje nutnost spolupráce a snahy o přiblížení oblastí ve všech směrech. Hranice Francie a Španělska je až do dnešních dní často používána pro výhodné nákupy u sousedů a podobně. Až do současnosti jsou v celém prostoru patrné stopy urychleného rozvoje z konce osmdesátých a začátku devadesátých let, kdy existovaly pro

²⁹ Jedná se zejména o nejvýznamnější poutní místo Evropy Santiago de Compostela a Království León.

nově přistoupivší státy štědré dotační programy. EGTC v této oblasti patří rozlohou mezi ty největší.

Další z již zmíněných pěti oblastí s existujícími či formujícími se ESÚSy je oblast Beneluxu, francouzského Calais, a území „Velkého regionu“.³⁰ Zajímavá je opět historická paralela, kdy takřka celé území bylo součástí Burgundského vévodství, v daném období politicky nezávislého subjektu. Oblast celého Porýní je dlouhodobě nejvýznamnější komunikační spojnici v Evropě a také nejvýkonnějším hospodářským prostorem celosvětově. Rýn, jako v předešlém případě, také dlouhodobě tvořil nepropustnou hraniční linii mezi Německem a Francií. Benelux jako takový má jednoznačně nejdelší zkušenosti se spoluprací se zahraničními partnery. Ihned po válce zde začala vznikat celní unie, také liberální tradice všech států má nezanedbatelný vliv na budování vzájemných vztahů. Intenzita spolupráce v tomto prostoru dosahuje celoevropsky nejvyšší úrovně. Německo - francouzské usmíření se dá považovat za jeden ze základů evropské integrace, a proto také spolupráce na této úrovni je ostře sledována. Podporují ji také silné hospodářské vazby v regionu, vysoká zalidněnost a společné hospodářské zájmy. Poválečná situace v oblasti nebyla jednoduchá a silně zasídlený, průmyslový region trpěl vysokou mírou nezaměstnanosti a nedostatkem investic. Nesnáze se však podařilo překonat, také přeshraniční spolupráce nyní pozitivně působí na celoevropsky nejvýznamnější průmyslovou oblast. Situace v Porýní je v mnohém podobná situaci v Moravskoslezském kraji v nedávné minulosti či současnosti. Právě z příkladu Porýní by kraj mohl čerpat, zejména v oblasti přilákání investorů a rozvoje a údržby již existující silně rozvinuté průmyslové infrastruktury, v realizaci projektů přírodní revitalizace těžkým průmyslem postižených oblastí či v realizaci restrukturalizace. Jedná se zejména o oblasti pracovní výměny, usnadnění příhraničního transportu osob a zboží, snazší dostupnost služeb atp. V Porýní jde tedy nejvíce o ekonomické výhody, usnadnění dopravy a příhraničního styku. Nicméně solidní hospodářské postavení v rámci národních států je společným jmenovatelem všech zkoumaných oblastí vyjma Maďarska.

Neméně zajímavé jsou také dvě poslední lokality. První z nich je Tyrolsko. To je opět pro svou společnou minulost silněji zainteresováno na spolupráci. Severní rakouské a jižní italské Tyroly jsou horskou zemí s odvěkou společnou historií pod Rakousko-Uherskou monarchií, respektive její rakouskou, předlitavskou částí. Itálie však po „vítězné“ první

³⁰ Saar – Lor – Lux.

světové válce, kde tak obratně střídala kabáty, až na mírové konferenci v Paříži obdržela územní kompenzace a Jižní Tyroly byly právě jejich součástí. Ani tak se nedá mluvit o tom, že by Italové byli s výsledkem spokojeni, ač hráli falešnou hru. Jazykově ani kulturně se však nedalo mluvit o italském území. Za Mussoliniho a po válce probíhaly pokusy o romanizaci či italizaci oblasti, ta je však odjakživa alpskou zemí se společným kořenem, zázemím a mentalitou, právě toto významně podporuje vznik EGTC na tomto území. Nejde však primárně o spolupráci na hospodářské bázi, ale více o kulturní výměnu, životní prostředí a turistický ruch, jak tomu napovídá lokalizace oblasti. Hospodářsky jsou však v oblasti Alp Tyroly nejdůležitější transalpskou tepnou s na ni navazujícím průmyslem. Brenner je v současnosti nejvytíženějším alpským průsmyslem.

Poslední zmíněnou oblastí, kde ESÚSy rostou nejintenzivnějším a je jich na mapě Evropy vůbec nejvíce, je Maďarsko, typologicky se poměrně význačně vymykající dříve zmíněným oblastem. Agrární charakter území či poměrně složitá překročitelnost Dunaje spolupráci znesnadňují a tak je nasnadě, že hlavním motivem ke spolupráci je spíše dějinný kontext a významné minority na druhé straně hranic. EGTC propojuje společné hranice zejména se Slovenskem, Chorvatskem a Rumunskem. Z uherského pohledu tedy s Horními Uhrami a Sedmihradskem, tedy bývalými kmenovými částmi Uherského království. O tyto oblasti Maďarsko přišlo po první světové válce, kdy Trianonskou mírovou smlouvou Uhry zanikly a Budapeď ztratila kontrolu nad více než dvěma třetinami bývalého území. S tímto uspořádáním se rozpadnuvší se stát nebyl ochoten smířit po dlouhou dobu, respektive některé jeho složky se s ním očividně nechtějí smířit nikdy. Tento stav je na jednu stranu s ohledem do minulosti a na silné zastoupení maďarsky hovořící menšiny na daném území pochopitelný. Na druhou stranu se však jedná o událost takřka století starou, s přihlédnutím k tomu, že zejména v Rumunsku maďarská „menšina“ netvoří většinu obyvatelstva a není tomu tak ani v mnohých oblastech Slovenska. Tyto skutečnosti připravují půdu pro spekulace o nacionálním popudu k založení ESÚS. Do jaké míry je toto realitou, je však spíše otázkou pro daná EGTC na maďarském pomezí a ochotou takovouto skutečnost přiznat navenek. Studie takového typu by byla ohromným přínosem.

3.2 TYPOLOGIE, SPOLEČNÉ PRVKY A DISPARITY SOUČASNÝCH EVROPSKÝCH Seskupení pro ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

Úvod této kapitoly tvoří již zmíněný registr ESÚS Výboru regionů. Obsahuje data o registrovaných ESÚS k 20. březnu 2013. Do současnosti tedy vzniklo na území Evropy 34 EGTC, ponejvíce se soustřeďujících do pěti výše popsanych oblastí. To, zdali tyto regiony mají určité společné prvky vedoucí k zakládání ESÚS popíšeme dále.

Tabulka č. 3. 1: Registr EGTC Výboru regionů

SEZNAM evropských seskupení pro územní spolupráci (ESÚS),

jejichž ustavení bylo oznámeno Výboru regionů Evropské unie
podle článku 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006

V Bruselu dne 20. března 2013

Č.	ESÚS (zkrácený název)	Sídlo	Členské státy	Datum zřízení
1	Eurométropole Lille-Kortrijk-Tournai Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai (Lille-Kortrijk-Tournai)	Lille, FR	FR/BE	22. 1. 2008 (zveřejnění)
2	Ister-Granum Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás Európske zoskupenie územnej spolupráce Ister-Granum s ručením obmedzeným Ister-Granum European Grouping of Territorial Co-operation Ltd.	Esztergom, HU	HU/SK	12. 11. 2008 (registrace)

Č.	ESÚS (zkrácený název)	Sídlo	Členské státy	Datum zřízení
	(Ister-Granum Korlátolt Felelősségű Csoportosulás)			
3	Agrupación Europea de Cooperación Territorial Galicia – Norte de Portugal (GNP AECT)	Vigo, ES	<u>ES</u> /PT	23. 10. 2008 (registrace)
4	EGTC Amphictyony of Twinned Cities and Areas of the Mediterranean (Amphictyony / AMΦΙΚΤΥΟΝΙΑ / Anfizionia)	Atény, EL	<u>EL</u> /IT/ FR/CY	1. 12. 2008 (registrace)
5	Ung-Tisza-Túr-Sajó (Hernád-Bódva- Szinva) Limited Liability EGTC (UTTS)	Miskolc, HU	<u>HU</u> /SK	15. 1. 2009 (zveřejnění)
6	Európske zoskupenie územnej spolupráce Kras-Bodva s ručením obmedzeným Karszt-Bódva Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás Limited liability European Grouping of Territorial Cooperation Karst-Bodva (Zoskupenie Kras-Bodva Karszt-Bódva Csoportosulás Karst-Bodva EGTC)	Turňa nad Bodvou, SK	<u>SK</u> /HU	11. 2. 2009 (registrace)
7	Agrupación Europea de Cooperación Territorial Duero-Douro (Duero-Douro)	Trabanca, ES	<u>ES</u> /PT	21. 3. 2009 (registrace)
8	Groupement Européen de Coopération Territoriale West Vlaanderen / Flandre- Dunkerque-Côte d'Opale	Dunkerque, FR	<u>FR</u> /BE	25. 3. 2009 (registrace)

Č.	ESÚS (zkrácený název)	Sídlo	Členské státy	Datum zřízení
9	GECT ArchiMed	Taormina, IT	<u>IT</u> /CY/ ES/EL	6. 3. 2011 (registrace)
10	GECT Pyrénées-Méditerranée AECT Pirineos Mediterráneo AECT Pirineus Mediterrània	Toulouse, FR	<u>FR</u> /ES	25. 8. 2009 (registrace)
11	GECT Eurodistrict Strasbourg-Ortenau EVTZ Eurodistrikt Strasbourg-Ortenau	Strasbourg, FR	<u>FR</u> /DE	25. 1. 2010 (registrace)
12	Agrupamento Europeu de Cooperação Territorial ZASNET, AECT (ZASNET)	Bragança, PT	<u>PT</u> /ES	19. 3. 2010 (zveřejnění)
13	Agrupació Europea de Cooperació Territorial Hospital de la Cerdanya	Puigcerdá, ES	<u>ES</u> /FR	26. 4. 2010 (registrace)
14	GECT INTERREG "Programme Grande Région" EVTZ INTERREG "Programm Großregion" (Grande Région / Großregion)	Metz, FR	<u>FR</u> /DE/ LU/BE	29. 3. 2010 (registrace)
15	Eurodistrikt Saarmoselle Eurodistrict Saarmoselle (SaarMoselle)	Sarreguemine s FR	<u>FR</u> /DE	6. 5. 2010 (registrace)
16	ABAÚJ - ABAÚJBAN Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Közhasznú Csoportosulás Európske zoskupenie územnej spolupráce ABOV v ABOVE s ručením obmedzeným ABAÚJ - ABAÚJBAN European Grouping of Territorial Co-operation Ltd	Miskolc, HU	<u>HU</u> /SK	11. 6. 2010 (registrace)
17	EZÚS Pons Danubii	Komárno, SK	<u>SK</u> /HU	16. 12. 2010 (registrace)
18	Bánát - Triplex Confinium Limited Liability EGTC (EN)	Mórahalom, HU	<u>HU</u> /RO	5. 1. 2011 (registrace)

Č.	ESÚS (zkrácený název)	Sídlo	Členské státy	Datum zřízení
19	Arrabona Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együtműködési Közhasznú Csoportosulás (Arrabona EGTC Ltd.)	Győr, HU	<u>HU</u> /SK	7. 6. 2011 (registrace)
20	„Linieland van Waas en Hulst“ Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTC Linieland van Waas en Hulst)	Sint-Gillis- Waas, BE	<u>BE</u> /NL	15. 6. 2011 (registrace)
21	GECT Euregio Tirolo - Alto Adige – Trentino	Bolzano / Bozen, IT	<u>IT</u> /AT	13. 9. 2011 (registrace) Doba trvání: 15 let
22	Territorio dei comuni: Comune di Gorizia (I), Mestna Občina Nova Gorica (Slo) e Občina Šempeter-Vrtojba (Slo) Območje občin: Comune di Gorizia (I), Mestna občina Nova Gorica (Slo) in Občina Šempeter-Vrtojba (Slo)	Gorizia, IT	<u>IT</u> /SI	15. 9. 2011 (registrace)
23	GECT Pirineus – Cerdanya AECT Pirineus – Cerdanya	Saillagouse, FR	<u>FR</u> /ES	22. 9. 2011 (registrace)
24	Agrupación Europea de Cooperación Territorial "Espacio Portalet"	Sabiñánigo, ES	ES/ <u>FR</u>	3. 6. 2011 (registrace)
25	Rába-Duna-Vág Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együtműködési Csoportosulás (Rába-Duna-Vág EGTC Ltd.)	Tatabánya, HU	<u>HU</u> /SK	10. 12. 2011 (registrace)
26	GECT Eurorégion Aquitaine-Euskadi	Hendaye FR	<u>FR</u> /ES	12. 12. 2011 (registrace)
27	Európa-kapu Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együtműködési Csoportosulás (Európakapu ETT) Gruparea Europeană de Cooperare	Nyíradony, HU	<u>HU</u> /RO	7. 5. 2012 (registrace)

Č.	ESÚS (zkrácený název)	Sídlo	Členské státy	Datum zřízení
	Teritorială Poarta Europa cu Răspundere Limitata (Poarta Europa GECT) (EGTC Gate to Europe Ltd.)			
28	BODROGKÖZI Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás (BODROGKÖZI EGTC Ltd.)	Miskolc, HU	<u>HU</u> /SK	11. 4. 2012 (registrace)
29	Novohrad-Nógrád Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás (Novohrad-Nógrád ETT) Európske zoskupenie územnej spolupráce Novohrad-Nógrád s ručením obmedzeným (EZÚS Novohrad-Nógrád) Novohrad-Nógrád European Grouping of Territorial Cooperation with Limited Liability (Novohrad-Nógrád EGTC)	Salgótarján, HU	<u>HU</u> /SK	21. 12. 2011 (registrace)
30	Pannon Korlátolt Felelősségű Európai Területi Társulás(Pannon ETT) Panonsko evropsko združenje za teritorialno sodelovanje z omejeno odgovornostjo (Panonsko EZTS) Pannon European Grouping of Territorial Cooperation Ltd. (Pannon EGTC)	Pécs, HU	<u>HU</u> /SI	28. 3. 2012 (registrace)
31	EGTC EFXINI POLI - Network of European Cities for Sustainable Development (EGTC Efxini Poli - SolidarCity Network)	Acharnes Attica, EL	<u>EL</u> /CY/BG	2. 8. 2012 (registrace) období: 25 let
32	European Urban Knowledge Network (EUKN) EGTC Limited(EUKN EGTC)	Den Haag, NL	<u>NL</u> /BE/ CY/CZ/ FR/DE/ HU/LU/ RO	3. 12. 2012 (zveřejnění)
33	GECT „Euregio Senza Confini r.l. – Euregio Ohne Grenzen mbH“	Terst, IT	IT/ <u>AT</u>	21. 12. 2012 (registrace)

Č.	ESÚS (zkrácený název)	Sídlo	Členské státy	Datum zřízení
34	Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej TRITIA z ograniczoną odpowiedzialnością (EUWT TRITIA z o.o.) Evropské seskupení pro územní spolupráci TRITIA s omezenou odpovědností (ESÚS TRITIA s o.o.) Európske zoskupenie územnej spolupráce TRITIA s ručením obmezeným (EZÚS TRITIA s.r.o.)	Cieszyn, PL	PL/CZ/SK	25. 3. 2013 (registrace)

ZDROJ: <https://portal.cor.europa.eu/EGTC/EN-US/REGISTER/Pages/welcome.aspx>

Co je tedy pro zmíněné oblasti společné, vyjma toho, že se podílejí na vzniku a startovací etapě platformy ESÚS? Do jisté míry existují společné rysy či typologie daných území, které je jednoznačně předurčuje k využívání této platformy. Samozřejmě, že tyto typy není možné definovat a automaticky pokládat za bezvýjimečně platné, stojí však přinejmenším za zmínku.

Jako nejmarkantnější paralelu spatřujeme právě historickou propojenost těchto území v jeden, často samosprávně samostatný celek. Právě tato skutečnost sdílené minulosti, kulturní, často i jazyková či národnostní blízkost obyvatel těchto území tvoří ono podhoubí, na kterém se snáze buduje usilovnější a intenzivnější spolupráce. Tato sdílená historická zkušenost se dá snadno vyložit u všech zmíněných oblastí, s výjimkou oblasti Katalánska a jižní Francie. Samozřejmě u Katalánska se dá argumentovat celoevropsky snad nejvýraznějšími snahami o autonomii na Španělsku. Nejde tedy o sdílenou minulost „mezinárodní“, ale spíše o autonomii uvnitř jednoho národního státu, historické podvědomí zde však funguje minimálně stejně silně jako v ostatních případech.

Tato skutečnost není ve vědeckých kruzích žádnou novinkou a často bývá pokládána za jeden z možných stavebních kamenů. Na druhou stranu je však tato zbraň dvojsečná a může vzbuzovat zbytečné reminiscence, resentimenty a jiné v dnešní době snad již překonané jevy

eskalovaného nacionalismu minulého století. Na druhou stranu jsou známé teorie o postmoderním státu a jakémisi pomyslném rozpouštění státu národního v něm. Právě pro regionální politiku je situace a postavení národního státu v rychle se globalizujícím světě prioritním zájmem. Situace, kdy tvářnost světa budou určovat více nadnárodní korporace nežli národní státy, je spíše pravděpodobná než nepravděpodobná, postavení národního státu slábne a otázkou je, jak se s tímto procesem regionální politika vypořádá.

Druhou ze zajímavých otázek je zajisté hospodářská úroveň daných oblastí. Zde by však jednotná typologie, jako u minulého případu, byla spíše násilná a nevhodná. Za ekonomicky vyspělý se tak jeví region Porýní, který svou procentuelní tvorbou HDP jak pro Německo, Benelux či Francii tvoří páteř celé Evropy a je průmyslově a technologicky jednou z nejvyspělejších oblastí v celosvětovém měřítku. Vojenské konflikty 20. století zcela nesmyslně rozdělily oblast nejen fyzicky, ale také z hospodářského hlediska. Surovinná základna ve Francii či Belgii³¹ byla odtržena od průmyslových komplexů v Německu.³² Celá situace se výrazně zlepšila již se založením ESÚO na počátku 50. let a pokračovala dále pod taktovkou Konráda Adenauera a spolkového ministra hospodářství Ludwiga Erhardta v procesu nazvaném „Německý zázrak“. Celá oblast se ve svém hospodářském zájmu zcela logicky postavila za evropské regionální snahy a tak se Porýní stalo jakýmsi symbolem evropského usmíření, spolupráce, ale také obnovené hospodářské síly, která ji dovedla k nynější intenzivní spolupráci.

Také španělské ESÚSy a Tyroly se dají považovat za hospodářsky vyspělé, minimálně v národním kontextu. Samozřejmě, že oblast Katalánska nelze zařadit mezi ekonomicky nerozvinuté, jelikož se jedná o hospodářský nejvyspělejší region celého Pyrenejského poloostrova. Avšak u všech čtyř zmíněných oblastí vyjma Porýní by se nutnost hospodářské kooperace pro rozvoj a zlepšení životní úrovně obyvatelstva daných regionů dala považovat za méně podstatnou. Ač je toto tvrzení nepopulární a odvážné, jedná se buďto o oblasti s výraznými horskými masivy tuto spolupráci znesnadňujícími,³³ či o oblasti výrazně zemědělského charakteru bez silnějšího průmyslového zázemí, dostatečného засídlení a infrastruktury. Zde máme na mysli zejména oblast Maďarska. Hospodářská spolupráce tak zjevně netvoří prioritní osu pro tyto oblasti, ta se nalézá spíše v oblasti rozvoje turistického

³¹ Oblast Lille, Alsasko, Lotrinsko mají silné zásoby uhlí a železné rudy.

³² Duisburg, Dusseldorf, Dortmund atp.

³³ Severozápad Španělska, Katalánsko, Tyroly.

ruchu, kulturní výměny či rozvoje zemědělství a údržby krajiny. Zaměříme-li se na oblast jako na celek, je Katalánsko od Francie odděleno masivem Pyrenejí, které také možnosti spolupráce v hospodářské oblasti narušují, turistický ruch však nikoliv.

Nejdůležitějším prvkem se tak ponejvíce jeví intenzita spolupráce, ochota a touha po ní. Zájem o spolupráci musí být oboustranný, nejlépe podtržený společnou minulostí. Hospodářská rozvinutost a ostatní podmínky jsou vůči tomuto předpokladu pouze doplňkové.

4. ZHODNOCENÍ VÝZNAMU EVROPSKÝCH SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI PRO ČESKOU REPUBLIKU

Závěrečná kapitola předkládané bakalářské práce má být nosnou a praktickou částí práce. Jak již z jejího názvu plyne, soustředí se na uchycení či obeznámenost platformy v ČR. Předcházející kapitoly tvoří nutné teoretické a legislativní ukotvení s praktičtější, avšak značně komplexnějším, povrchnějším zaměřením na situaci v Evropě v kapitole čtvrté. Právě toto všeobecné vymezení a legislativní ukotvení problematiky tvoří jeden z hlavních cílů práce v doposud ne příliš zmapované tematice a je výchozím bodem pro další pochopení tématu.

Pátá kapitola mírně opouští tento koncept a věnuje se pohledu do naší vlasti, kde platforma ESÚS není prozatím hojně využívána, ovšem je poměrně intenzivně diskutována mezi zástupci euroregionů a jinými regionálními aktéry na všech úrovních.³⁴ V říjnu 2007 byla Výborem regionů EU ustavena odborná skupina pro záležitosti ESÚS s názvem „EGTC Expert Group“. Tato skupina byla utvořena na základě otevřené výzvy, která byla vyhlášena v polovině roku 2007 a adresována orgánům místní a regionální správy a spolupracujícím strukturám. Ze 161 kandidátů pak bylo podle stanovených kritérií vybráno 31 řádných členů zastupujících členské země EU.³⁵

Je pravděpodobně pouze otázkou času, kdy začnou také na území České republiky vznikat hromadně první ESÚS. Ony „první vlaštovky“ se již objevují v podobě „založeného“ ESÚS DONAU-MOLDAU³⁶, již takřka završená je iniciativa ESÚS TRITIA a další jistě budou následovat. Jedním z hlavních pramenů pro tuto práci v rámci páté kapitoly nemůže tvořit literatura, která takřka neexistuje, stěžejním je proto pětibodový dotazník, umístěný v přílohách, zaslaný všem euroregionálním strukturám na území našeho státu. Jeho aktuálnost

³⁴ Kupříkladu AEBR, AEČR atp.

³⁵ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERS. Březen 2013.

³⁶ Dunaj-Vltava, Jižní Čechy.

je zajisté jeho největším přínosem. Dále vychází z doposud skromných internetových zdrojů. Autor se také pokusí do práce přenést své dosavadní zkušenosti se spoluprací s regionálními aktéry zejména v Moravskoslezském kraji a zamýšleném ESÚS Tritia, Euroregionu Egrensis či Beskydy. Hlavním cílem kapitoly nemůže být popis doposud neexistujících celků, a tak půjde spíše o jakési zachycení aktuálního stavu na našem území, spolu s reflexí názorů hodnotářů daných platformem. Zejména to, co od ESÚS očekávají za přínosy, ale také negativa, která se mohou objevit, považuji za přínosné a zajímavé.

4.1 MOŽNOSTI KATEGORIZACE PŘÍHRANIČNÍCH REGIONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Již v předchozí kapitole jsme dospěli k určité typologii, dle které je možné odhadnout zvýšenou pravděpodobnost či předpoklady k založení platformy ESÚS. Jako důležité body této typologie se jeví jednak vysoká hustota osídlení, ekonomické vazby a rozvinutost regionu, absence významných geografických hranic či společná minulost v jednom územním celku. Nejpodstatnější je však touha po spolupráci se zahraničními partnery a jejich vzájemné vztahy.

Právě tyto atributy se jeví jako klíčové pro možnost získání většího objemu finančních prostředků a jejich následné využití. Čím více obyvatel a území, tím větší členské příspěvky a dotace. Peníze jsou klíčové pro realizaci velkých hospodářských či infrastrukturních projektů, pracovní výměny atp. Usnadnění realizace těchto mnohdy dvou či třístranných projektů za pomoci platformy ESÚS a zisku právní subjektivity je oním hlavním přínosem a cílem regionální politiky. Avšak již první vznikající struktura na území našeho státu neodpovídá těmto logickým předpokladům. Euroregion DONAU-MOLDAU je sice územím rozsáhlý, avšak počtem obyvatel a ekonomickou silou patří spíše k periferním oblastem. Není však podstatné, že tento ESÚS byl založen, důležitější bude jeho funkčnost v období následujícím po začátku jeho „reálného vzniku.“

Z následujícího odstavce tedy vyplývá, že ona kategorizace z ekonomického, hospodářského hlediska není zcela relevantní. Ačkoliv zde svou roli mohl sehrát princip „soutěže o to, kdo bude první“. Euroregiony nehledí na to, ze které oblasti budou projekty realizovány, ale primárně na to, zdali budou vůbec nějaké projekty realizovány. Usnadnění

čerpání dotací je v každém případě tím největším lákadlem, projekty s výrazným sociálním a hospodářským dopadem jsou až sekundární prioritou. Také zisk právní subjektivity a s ní spojené pevnější právní postavení motivuje všechny regiony takřka shodnou měrou nezávisle na jejich ekonomickém postavení.

Nespornou výhodou pro regiony na společné německé a rakouské hranici je možnost spolupráce s „evropsky“ mnohem zkušenějšími a vyzrálejšími partnery. Jednání s AEER i participace na evropské regionální politice od jejího počátku často staví tyto zahraniční partnery v rámci spolupráce s partnery z ČR do vedoucího postavení. Snad s menší intenzitou je tento fenomén citelný v Sasku či Durynsku, které bylo součástí východního bloku a ani po rozpadu sovětského impéria se východní Německo nebylo schopno rychle transformovat na ekonomickou úroveň Západního Německa. Ony vedoucí partnery tak častěji tvoří regionální aktéři z Rakous či Bavor, jak potvrzují také výpovědi aktérů ERŠ či ERE.

Také spolupráce se Slovenskem požívá jisté „vrozené“ výhody. Ať již se jedná o výhody jazykové, tak jednoduše o „federativní přežitky“ v rámci kupříkladu železniční dopravy a mnohé další. Kratší zkušenost s euroregiony na východních hranicích vzhledem k západu nelze považovat za výraznou nevýhodu. Za již uplynulou dobu existence měly euroregiony dostatek času na úplný rozvoj v možných hranicích.

Jako nejsložitější, či nejkomplikovanější se tak jeví spolupráce s Polskem v rámci regionů oddělených od souseda horami, ať se jedná o Krkonoše, Jeseníky, Orlické hory či jiné. Spolupráce v těchto oblastech nemá historický kontext, geografické ani hospodářské podmínky a tak je největší pozornost upírána na turistický ruch. Samozřejmě zcela odlišné jsou v tomto ohledu oblasti Euroregionu Nisa, Silesia či Těšínské Slezsko, které nespornými předpoklady disponují. A právě tyto regiony se velmi iniciativně soustřeďují na vznik platformy ESÚS na svém území. Navíc jsou Komisí hodnoceny jako nejúspěšnější v oblasti projektů. Faktorem tohoto rozvoje, ač vůči veškerým předpokladům, je ona vzájemná snaha, která kupříkladu na hranicích s Rakouskem chybí.

Vyčleníme-li si regiony dle historické zkušenosti sdílení správy svého území se zahraničním partnerem, zjistíme, že se jedná o Euroregiony Egrensis, Těšínské Slezsko a do jisté míry Euroregion Nisa. Všechny z výše jmenovaných reálně usilují o vznik ESÚS. Tato

podmínka se tedy dá považovat za významnou. Také z hospodářského hlediska jsou tyto regiony vyspělejší, a tudíž ke spolupráci „vhodnější“.

Z následujícího je však již od počátku zřejmé, že definitivní kategorizace pro naše území není možná. Regionální disparity zde vždy vytváří specifickou situaci. Jako nejaktivnější se jeví regiony Moravskoslezského kraje a Severočeského kraje. Také Euregio Egrensis v Karlovarském kraji vyvíjí zřejmé iniciativy. Prvním formálně „založeným“ ESÚSem na území ČR se stal tedy ESÚS DONAU-MOLDAU³⁷, zcela se vymykající nastíněným předpokladům. Prvním registrovaným útvarem u Výboru regionů je ESÚS TRITIA.³⁸

4.2 SOUČASNÁ SITUACE V REGIONECH

Úkolem této kapitoly bude popsat současný stav v regionech, euroregionech, krajích a vývojové tendence směrem k ESÚS. Výchozím zdrojem pro tuto kapitolu je onen již zmíněný dotazník.

Shromáždit přesné statistické údaje je pro dané oblasti velmi komplikované, jelikož ČSÚ či eurostat pro tyto jednotky prozatím statistiku nevedou. Ta se věnuje ponejvíce daným krajům či obcím, které ne vždy všechny participují na vznikající platformě ESÚS či euroregionu.

Snahy o vznik ESÚS budeme dokladovat citovanými odpověďmi regionálních zástupců. Cílem není daný region do detailu popsat,³⁹ ale spíše odpovědět na otázky, v čem regionální aktéři spatřují výhody a nevýhody zkoumané platformy, jaké jsou jejich zkušenosti a povědomí o ESÚS.

³⁷ Viz. Europaregion Donau-Moldau, [online]. Dostupné z URL: < http://www.europaregion-donau-moldau.at/xchg/SID-F0A74C91-BE9FE5CA/hs.xsl/index_CS_HTML.htm > [cit. 2013-04-19].

³⁸ Viz. ESÚS TRITIA, [online]. Dostupné z URL: < www.tritia.wbs.cz > [cit. 2013-04-19]

³⁹ Pro tento účel nám mohou posloužit oficiální webové stránky.

4.2.1 EVROPSKÝ REGION DUNAJ VLTAVA

ESÚS DONAU-MOLDAU je prvním ze zkoumaných subjektů, jelikož proces jeho realizace byl nastartován již v roce 2009. Z tohoto důvodu by měly být jeho zkušenosti nejzajímavější. Regionální aktéři přiznávají silnou zakladací iniciativu bavorské straně ESÚS, což potvrzuje původní hypotézu o možném využití zkušeností. Také zmiňují, že zakládání ESÚS bylo v minulých letech probíráno na zasedáních Asociace Euroregionů ČR, což všechny účastníky předurčuje alespoň k minimální informovanosti.

Region jako takový nepatří v evropském měřítku mezi průmyslové. Nejvýznamnějšími centry jsou na české straně Plzeň, na straně německé Řezno a na straně rakouské Lince. Zejména v těchto třech městech se soustředí hospodářská síla daného euroregionu, zbytek území ERDV je spíše agrárního či horského charakteru. Jak Plzeň, tak Lince jsou strojírenským a ocelářským zaměřením neopomenutelné v národním hospodářství daných států. Přeshraniční spolupráce v ekonomickém ohledu je však silně znesnadněna rozlehlým pohořím Šumavy.

Evropský region Dunaj Vltava formálně vznikl v loňském roce, 2012. S tím souvisí dosavadní míra aktivit, jelikož jde spíše o politický vznik, nežli praktický. Avšak fungují kupříkladu kontaktní místa a v Linci byla založena kancelář. Aktéři z české strany deklarují snahu „být při tom“, která je dovedla k participaci na tomto projektu. Představitelé Euroregionu Šumava přiznávají iniciativu v odborných platformách zejména vědomostního rázu, do kterých navrhli své představitele. Největší výhody jsou spatřovány v oblasti tvorby projektů a strategií. Česká strana ERDV přiznává ono periferní postavení. Ve větě: „Velké území a jednotlivé kraje, oblasti mají různorodé cíle a priority”,⁴⁰ se skrývají možné problémy, které je však snadné pozorovat ve všech regionech, a tak je hlavním důvodem vstupu do ESÚS snaha o prosazení zájmů obyvatelstvem slabého regionu, důvod „být přítom” a samozřejmě usnadnění projektové činnosti.

⁴⁰ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERŠ. Březen 2013.

Obrázek č. 4.1: Rozložení ERDV

ZDROJ: <http://www.europaregion-donau-moldau.at>

4.2.2 EUROREGION NISA

Euroregion Nisa je nejstarší euroregionální strukturou na území ČR a vždy se řadil k oněm průkopnickým trojmezním strukturám, a proto mu také bude věnována speciální pozornost. Euroregion deklaruje velmi dobré znalosti o ESÚS.⁴¹ Tvorba ESÚS je zde ve fázi projednávání s polskou a německou stranou, zpracovaného textu úmluvy a stanov. Založení ESÚS je plánováno již v letošním, nejpozději v příštím kalendářním roce.

⁴¹ Což mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, Euroregion Nisa si dokonce nechal vypracovat studii o ESÚS a jeho možném využití v ERN Pavlem Brandou [online]. Dostupné z URL: <<http://www.egtc-neisse-nisa-nysa.eu/user/files/108studie-vyuzitelnosti-esus-v-ern.pdf>> [cit. 2013-04-16].

Zkoumaná oblast patří průmyslově mezi vyspělejší a lidnatější, v minulosti hrálo významnou roli sklářství, v současnosti upadající.⁴² Liberec, spolu s hraničním Zhořelcem, jsou centry Euroregionu Nisa, který je navíc silně kulturně spjat. Jizerské ani Lužické hory netvoří ekonomicky nepropustnou bariéru. Problematická je zejména otázka nezaměstnanosti a migrace pracovní síly do významnějších městských center, Drážďan či Prahy. Postupný úbytek obyvatelstva ve východním Německu úměrně působí na ceny nemovitostí v dané oblasti.

Jaké jsou tedy doposud spatřované klady a zápory? Na straně kladů hovoří zástupci ERN tradičně o snazší realizaci projektů, společném rozpočtu a financování. Z negativ je nejvíce zdůrazňován problém českého právního systému a nemožnosti založit v případě ERN ESÚS dle něj: „Při založení ESÚS na české straně není dle české legislativy možnost ESÚS s omezeným ručením. Přitom na německé a polské straně toto možné je. Tudíž vzniká problém založit něco, co není ještě řádně vyzkoušené a přitom mít určitou pojistku v omezeném ručení.”⁴³ Právě polská strana zde poměrně často působí značné, až záškodnické problémy. Jednu dobu fungoval euroregion spíše jen na úrovni česko-německé.

4.2.3 *EUROREGION EGRENSIS*

Chebsko je geograficky poměrně jasně vyděleno od Čech a dlouho požívalo autonomního postavení. Ve druhé polovině dvacátého století bylo násilně rozděleno v rámci bipolární soustavy mezi kapitalistický a socialistický blok. Toto rozdělení oblast ochudilo jak o kulturní vazby, tak kupříkladu o značnou bilingvnost či průmyslové a obchodní vazby. Zejména obchod a transitní význam oblasti byl dlouhodobě významným zdrojem ekonomické prosperity. Region v současnosti nepatří mezi hustě osídlené. Jeho centra Bayreuth a Cheb⁴⁴ nelze zařadit mezi hospodářsky dynamické. Na celém regionu je zřejmá jeho minulost. Železná opona sehrála významnou roli v ekonomickém a kulturním úpadku daného regionu. Přeshraniční spolupráce se snaží tuto půlstoletí trvající mezeru překlenout.

⁴² Liberec byl kdysi dokonce druhým největším městem Čech.

⁴³ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERN. Březen 2013.

⁴⁴ Německy Eger.

Euregio Egrensis uvažuje o založení již poměrně dlouhou dobu, a také zde se dá bavorská část považovat za iniciativního vůdce, zatímco strana saská a durynská je spíše pasivní. „V současnosti čekáme na novou směrnici EK, která se očekává v červnu 2013, a bude řešit ještě některé otázky.”⁴⁵ Výčet možných výhod se shoduje s předchozími případy s přídavkem politické nezávislosti. Výčet negativ je také obdobný, zmíněna je navíc poměrně složitá administrativní cesta, která ale neodradí ERE od založení ESÚS.

4.2.4 EVROPSKÉ SESKUPENÍ PRO ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI TRITIA

Vznikající ESÚS TRITIA je další ze zkoumaných oblastí spolupráce v rámci EGTC. Jak je na níže umístěné mapě dobře viditelné, rozkládá se na území Polska, Slovenska a České republiky. Hustotou osídlení je na území s takřka 8 miliony obyvatel silně nadprůměrným regionem Evropy. Avšak s nesnadným postavením z hlediska nezaměstnanosti, průmyslové restrukturalizace a přechodu od těžkého průmyslu k lehkému. Pomineme-li velkou část hor v jižní, slovenské části, jedná se o region průmyslový, kde výraznou sídelní dominantu tvoří katowická aglomerace. Sídlem celého EGTC má být symbolicky město Cieszyn/Těšín. Pro podrobnější faktografii bych rád odkázal na dokument Moravskoslezského kraje v angličtině, umístěný také na stránkách interact.net.⁴⁶

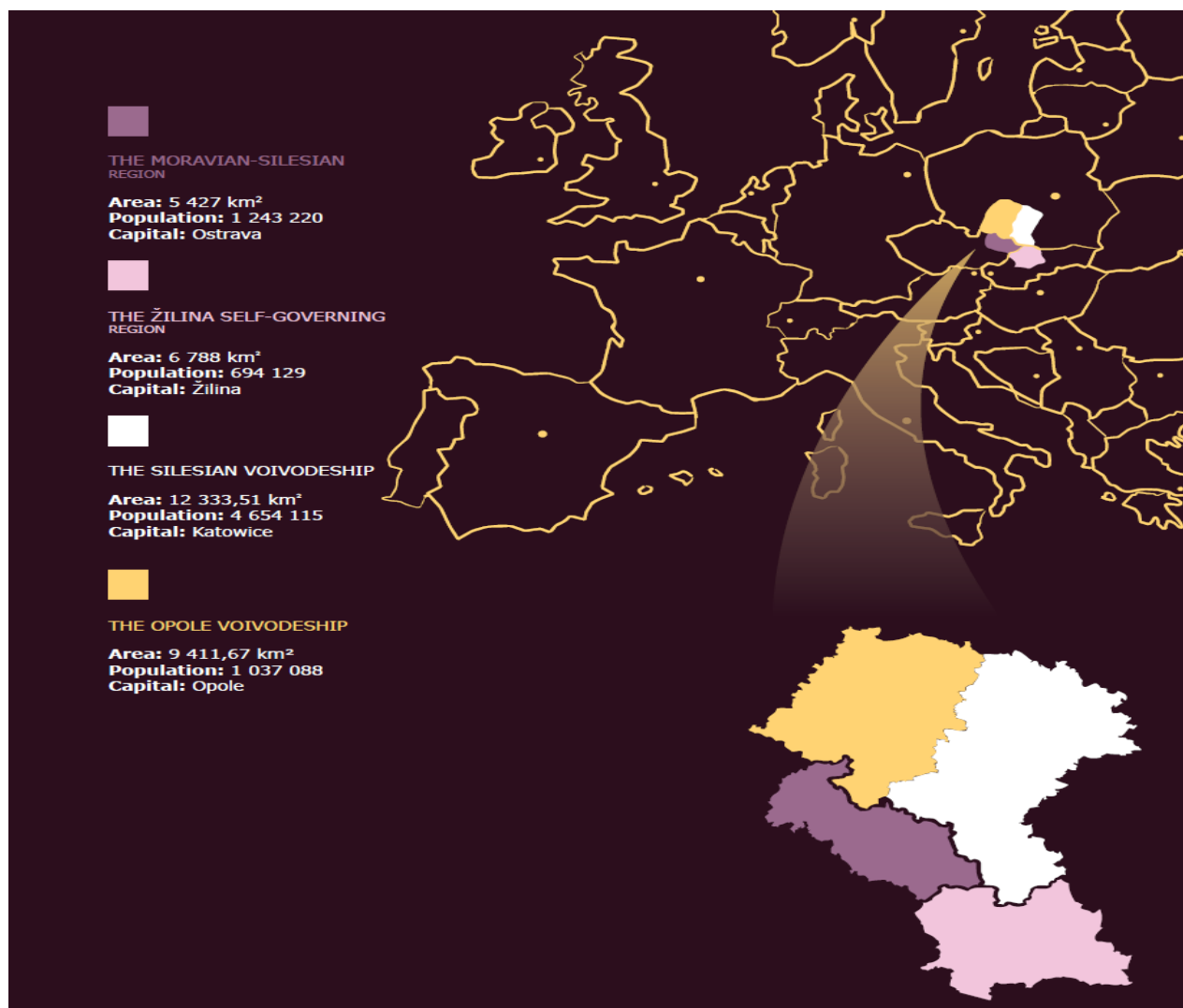
U počátku vzniku myšlenky na založení ESÚS TRITIA byla Ing. Jana Novotná Galuszková a její prezentace na konferenci Moravskoslezského kraje „Rozvoj partnerství a posílení kapacity inovačního potenciálu Moravskoslezského kraje“ – Ostrava, 22. 11. 2007.

V současné době probíhá na úrovni euroregionů zainteresovaných oblastí intenzivní diskuze na téma ESÚS, schází se pracovní skupina a diskutují se možné přínosy a negativa. Samozřejmě je jednání mnoha doposud nezávislých subjektů obtížné, ale o to více zajímavé. V současné době je zřejmé, že ke vzniku ESÚS dojde, jakým způsobem či které konkrétní iniciativy však bude naplňovat, je doposud nejasné. ESÚS TRITIA je však první registrovanou strukturou EGTC na našem území.

⁴⁵ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERE. Březen 2013.

⁴⁶ Viz. INTERACT, [online]. Dostupné z URL: < http://www.interact-eu.net/downloads/4529/Presentation_EGTC_Tritia_Hynek_B%25C3%25B6hm.pdf > [cit. 2013-04-19].

Obrázek č. 4.2: Rozložení EGTC TRITIA

ZDROJ: www.tritia.wbs.cz

4.2.5 EUROREGION SILESIA

Také Euroregion Silesia se intenzivně zabývá možnostmi využití EGTC již od roku 2007. Doposud šlo však vždy spíše o jakousi akademickou snahu, nežli o snahu praktickou, vedoucí ke vzniku ESÚS. ERS (CZ i PR strana) se v průběhu r. 2011 zapojil do pracovních skupin na zpracování Strategie systémové spolupráce veřejných institucí Moravskoslezského kraje, Slezského a Opolského vojvodství, která má být podkladem pro strategii rozvoje ESÚS TRITIA. Euroregion Silesia – česká část v lednu 2012 uzavřela smlouvu o spolupráci s Moravskoslezským krajem s cílem navázání vzájemné spolupráce v oblasti přeshraničních aktivit kraje včetně spolupráce se vznikajícím ESÚS TRITIA.⁴⁷

Pracovní skupina se sešla již dvakrát a jejím očekávaným závěrem jsou doporučení či shrnutí pozitiv a negativ z ESÚS plynoucích. Jak však poznamenává Ing. Jana Novotná Galuszková: „Přestože možnost zřizování ESÚS vítám, mně osobně to není moc jasné. Mám více než desetileté zkušenosti, že kvalitní přeshraniční spolupráce např. v euroregionu může fungovat i bez „mezinárodní“ právní subjektivity. Na druhé straně uznávám, že to je jakási vyšší forma přeshraniční spolupráce a „vypadá to dobře“. Má ale smysl zakládat ESÚS jen pro toto?“⁴⁸

Spolupráce v tomto průmyslovém regionu by byla jistě soustředěna na oblast hospodářskou, snad také na oblast životního prostředí, jež je nutné řešit společně. Regiony mají společnou minulost, založenou na těžbě uhlí a hutnickém průmyslu, infrastruktura je rozvinutá. S tímto je spojen vysoký zájem investorů o danou oblast, region je průmyslově v rámci Evropy dlouhodobě v první pětce hospodářsky nejvýznamnějších, jeho potenciál je však mnohem vyšší.⁴⁹ EGTC TRITIA je tedy již registrovanou skutečností. To, kterým směrem se vydá Euroregion Silesia, je otázkou pro zmíněnou pracovní skupinu. Její závěry a doporučení dozajista určí další směřování.

⁴⁷ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERS. Březen 2013.

⁴⁸ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERS. Březen 2013.

⁴⁹ Na všech stranách se rozvíjí zejména automobilový průmysl, strojírenství atp.

4.2.6 EUROREGION BESKYDY

Posledním konkrétněji zaměřeným euroregionem bude Euroregion Beskydy. Pro tuto volbu mám hned dva konkrétní důvody. Zaprvé odpovědi Dagmar Valáškové byly z nejobsáhlejších, navíc byly tematicky poměrně zajímavé, jelikož ERB o založení ESÚS zjevně neusiluje a dochází zde, dle mého názoru, k poměrně srozumitelné obhajobě tohoto postoje.

ERB má právní povědomí o ESÚS, a také sledoval zakládání ESÚS TRITIA, na jehož funkčnosti se však podílet nehodlá. Zakládat ESÚS tedy ERB dle výpovědi neplánuje, leč: „připouštíme, že ESÚS má přes všechny nevýhody také výhody v tom, že se jedná o subjekt zastřešující celé území – vztaženo k našemu euroregionu, celé území euroregionu, pokud bychom fungovali jako ESÚS - jako jeden samostatný právní subjekt. Nyní má právní subjektivitu každá národní část samostatně a realizace například trojstranných projektů je velice složitá.”⁵⁰

Region, jak již z názvu vyplývá, zaobírá oblast Beskyd, které poměrně jasně vymezují možnosti spolupráce. Sídla regionu jsou Frýdek-Místek, Bielsko-Biala a Žilina. Ta jsou průmyslově nejvýznamnějšími centry v daných oblastech. Vzájemné spolupráce je však znesnadněna poměrně složitými podmínkami v oblasti dopravní infrastruktury.

Jako největší problém je spatřována “nutnost se dohodnout” a možné legislativní rozpory. ERB deklaruje, že forma spolupráce, kterou Euroregion Beskydy v současnosti disponuje, je v současnosti zcela vyhovující a není potřeba jejího rozšíření formou ESÚS. Tento názor sdílím, jelikož ERB je zaměřen především na udržitelný rozvoj, horské hospodářství či turistický ruch a významnější hospodářské iniciativy nevyvíjí. Ty jsou navíc znesnadněny neexistencí společné hranice s polskou částí, která je oddělena územím Euroregionu Těšínské Slezsko. Mezi těmito strukturami kdysi kvůli tomuto, a zjevně také díky finančním prostředkům, existovala určitá rozepře, kdy Těšínsko nárokovalo území Frýdecka jako historickou součást svého území.

⁵⁰ Dotazník, Tomáš Kotra, odpověď ERB. Březen 2013.

Vznik, je dle ERB, vždy motivován konkrétním cílem, kupříkladu, založením nemocnice pro společné území. ERB tento cíl doposud postrádá.

4.2.7 OSTATNÍ

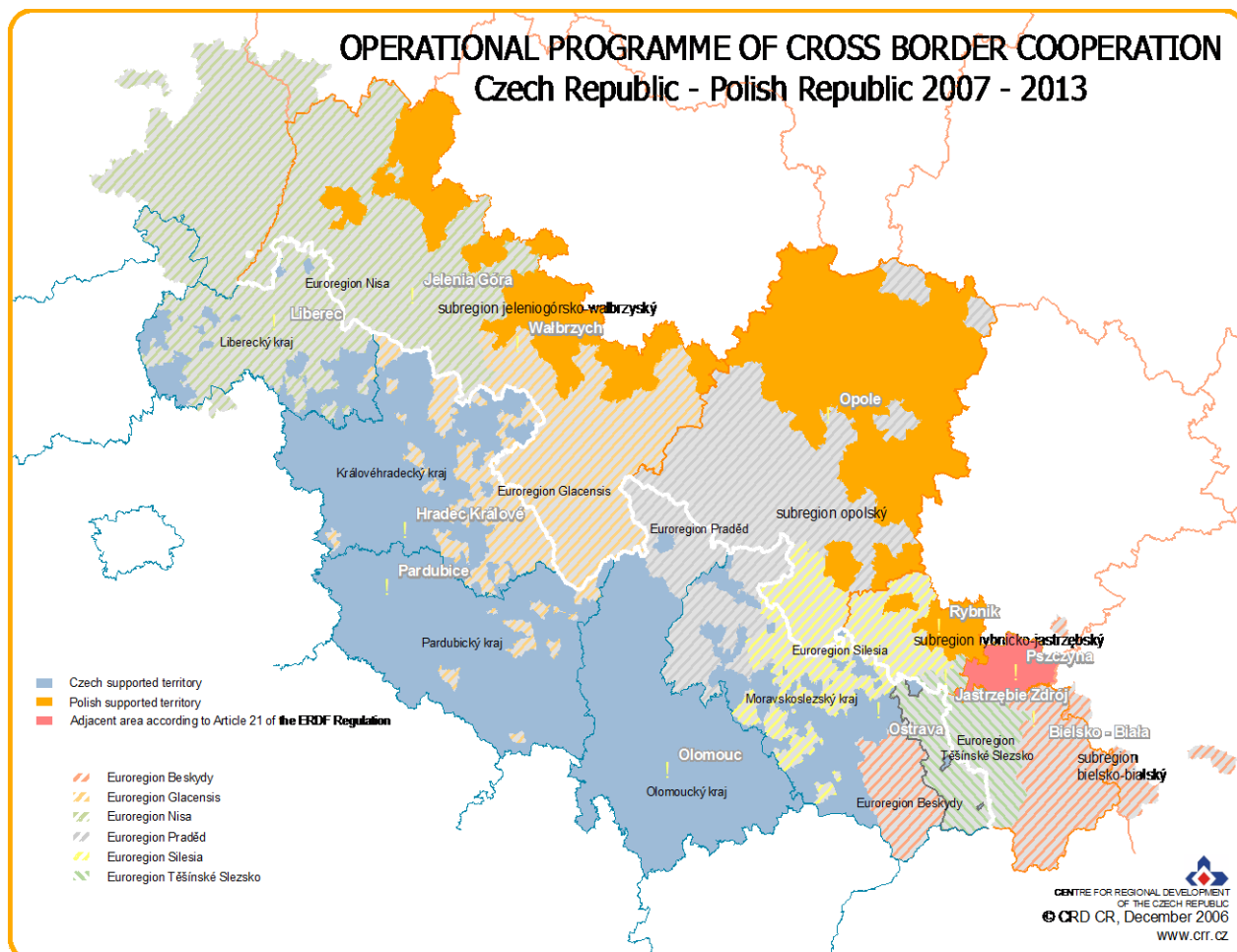
Ostatní struktury na území ČR na dotazník buďto nereagovaly, nebo nejsou ve fázi reálného zakládání ESÚS. Kupříkladu od Těšínského Slezska jsem se odpovědi nedočkal, ač jejich postoj znám z osobního jednání či pracovních skupin. Euroregion Praděd sledoval vznik ESÚS TRITIA a o ESÚS „uvažuje“, avšak konkrétní iniciativu dosud nevyvíjí, jelikož postrádá jasné ekonomické i organizační přínosy. Jihomoravský kraj má poměrně řídké zastoupení v účasti svých obcí na euroregionální spolupráci, také zde se zformovala velká platforma CENTROPE⁵¹ zahrnující Vídeň, Brno, Bratislavu s více než 6 miliony obyvatel.

4.3 SHRNUÍ

Z výše zmíněné situace je tedy zřetelné, že na našem území není zkoumaná platforma mrtvá a během brzké doby zjevně dojde k jejímu širokému uplatnění. U některých regionů však nenalézají výhody položené na misky vah dostatečné váhy, a proto není o implementaci ESÚS uvažováno. Z euroregionů jsou nejaktivnější euroregiony na severních hranicích České republiky, ESÚS TRITIA a Evropský region Dunaj - Vltava. Tvorba ESÚS je tak ponejvíce uvažována v regionech s doposud nejintenzivnější spoluprací, hustotou osídlení a společnou minulostí.

⁵¹ Viz. CENTROPE, [online]. Dostupné z URL: <<http://www.centrope.com/cz/>> [cit. 2013-04-13].

Obrázek č. 4.3: Územní vymezení dotačních oblastí na česko-polské hranici v letech 2007-2013

Zdroj: www.crr.cz

5. ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce se ve svém obsahu formálně dělí do pěti obsahových kapitol věnujících se fenoménu EGTC. Tradičně je však také rozdělena na úvodní část teoretickou, skládající se z prvních dvou kapitol a část praktickou, jež tvoří zbytek práce. Cílem prvních dvou kapitol je především snaha uvést čtenáře do tématu, definovat a objasnit nejdůležitější pojmy pro následné pasáže práce. Nezbytnou součástí je také zasvěcení do historického kontextu evropské regionální politiky, aby posléze posloužil k snazšímu vniku do dnešní reality. Následující odstavce již konkrétně popisují existující či právě vznikající platformy EGTC na území Evropy.

ESÚS, jak již bylo zmíněno, je v Evropě čerstvě vzniklou platformou přeshraniční spolupráce, nedá se však tvrdit, že by nebyl dostatek času na jeho implementaci ve větší míře, než v jaké tomu je doposud. Ani zájem na právním posílení postavení regionálních činitelů jistě není překážkou takovýmto iniciativám. Jakékoliv definitivní hodnocení či soud však dosud není namístě.

Jako hlavní problém se regionálním aktérům jeví legislativní složitost právní implementace struktury ESÚS. Tento důvod byl také v šetření nejčastěji deklarován samotnými regionálními činovníky. Na druhou stranu se tento názor nedá všeobecně přijmout za jednoznačně platnou odpověď. Uspokojení s dosavadním stavem a malost jsou přinejmenším u některých regionů onou hlavní příčinou. Struktury se slabší mírou spolupráce mají častěji tendence k nedoceňování výhod z ESÚS plynoucích. Často považují současný stav za dosažitelné maximum s ohledem na finanční situaci. Navíc ta je výhledově poměrně nejasná, což dále podporuje spekulace a váhavost. Ovšem právě z tohoto důvodu by měly tyto subjekty uvažovat o platformě ESÚS jako o nástroji sloužícím k usnadnění čerpání dotací z EU. Nemělo by však docházet k situaci přijetí platformy ESÚS pouze za účelem čerpání dotací. Tento přístup je velmi ošidný, pro některé regiony může být platforma euroregionu dostatečnou.

Další otázkou je, zda je ESÚS vhodný pro rozlohou a obyvatelstvem menší regiony. Ty nedokáží plně využít výhod platformou nabízených, a také proto se nezdá, že by se objevily jisté integrační iniciativy v regionech, za účelem možnosti spolupráce na větších hospodářských či ekologických projektech, které bývají pro malé subjekty z finančního hlediska nedosažitelné. Také rozlohou menší regiony, euroregiony atd. se v některých případech intenzivně zabývají možností založení EGTC. Snaží se celou situaci důkladně zmapovat, také díky využití doposud ne příliš bohatých, ale o to cennějších zkušeností ze zahraničí.

Právě iniciativy v rámci euroregionů často sklouzávají pouze k naplňování cílů z oblasti turistického ruchu, kulturní výměny či informovanosti obyvatel, ty však nemají praktický dopad na zlepšení životní úrovně obyvatel, posílení dopravní infrastruktury a zjednodušení příhraničního styku. Právě tyto oblasti jsou však pro správný vývoj v příhraničních regionech klíčové a troufám si tvrdit, že právě tento cíl evropská regionální politika sleduje zavedením nové platformy, která navíc silně podporuje teorii postupného rozkladu národního státu v Evropě a posilování regionálního či zemského principu v Evropě.

Ekonomické splynutí ještě před dvaceti lety hospodářsky zcela rozdělených oblastí a přínosy ze spolupráce plynoucí jsou tedy jasným záměrem. A to zejména v oblastech, kde často i dopravní infrastruktura pouze kopírovala hraniční linii z vojenských a ne obchodních důvodů a úplně popírala lidského ekonomického ducha a přirozenost. Hlavní snahou regionální politiky je dát příležitost iniciativním regionům, ve kterých spolupráce funguje, povznést svou spolupráci na funkčně, legislativně a personálně vyšší úroveň. Což je vlastně potvrzením jejich úspěšnosti s nabídkou nových možností.

Dalším ne nepodstatným detailem je ona již zmíněná malost, či národní hrdost, znesnadňující komunikaci mezi mezinárodními aktéry. Nutnost shody na přijetí jednotné právní úpravy a princip vedoucího partnera mohou do značné míry tuto spolupráci znesnadňovat, mnohdy až znemožňovat. Stejným způsobem může působit spokojenost s vlastní organizací a despekt vůči organizacím na národní, ale také na mezinárodní úrovni. Pouze nadhled, snaha řešit společné problémy účinně a uvědomění si zodpovědnosti za účelnost vynakládaných finančních prostředků může přivést jednotlivé složky k participaci na ESÚS.

ESÚS je již ze své legislativní povahy odsouzen ke složitému procesu zřízení, kde se nedá uvažovat o jeho zavedení během několika měsíců či roku od začátku jednání. Zdlouhavost tohoto procesu si uvědomují všechny zúčastněné strany. Ani při nejlepší vůli se jednání jak mezi zúčastněnými stranami ESÚS, tak vyjednávání s příslušným orgánem centrální správy a případné mandatorní rozhodnutí tohoto orgánu nedají zvládnout dříve, než v horizontu delším nežli jeden rok. Navíc případné rozpory či neshody se opět musejí projednávat se všemi zúčastněnými stranami, což zřízení opět oddaluje.⁵²

Zisk právní subjektivity se dá považovat za nespornou výhodu napomáhající přeshraniční spolupráci. Na druhou stranu je možné argumentovat tím, že funguje-li spolupráce na přátelské bázi a určité míře pochopení, není právní subjektivita nutným předpokladem pro rozvoj této spolupráce. Samozřejmě, že je možné na toto spoléhat, vynutitelnost závazků však ústním slibem nezískáme. V případě, že se jedná o významný a časově či finančně náročný projekt, může právě právní subjektivita přispět k jasné definici postojů a zajistí také k uklidnění situace, navíc subjektivita není pouze výhodou ve vynutitelnosti závazků, ale také v mnohých dalších oblastech od ručení vlastním majetkem, vystupování před soudy, právní způsobilosti, možností nabývat majetek či přijímat zaměstnance. Také společný rozpočet je zejména pro třístranné projekty velkým usnadněním. Navíc může jediné nedodržení daného slova zhatit spolupráci na celou dlouhou dobu s negativními vlivy na další budoucnost.

Je pravdou, že většina dotazovaných euroregionů je informována o možnosti vzniku ESÚS a většina z nich o přerodu v tuto novou formu minimálně uvažuje. Dokonce se dá tvrdit, že valná většina tuto myšlenku přijala za svou a deklaruje snahu o vytvoření ESÚS, ať už na území svém či na sloučeném území s dalšími regionálními aktéry. V těchto deklaracích se však dá vysledovat poměrně velká disparátnost. Některé regiony tuto snahu deklarují a také činí konkrétní kroky pro implementaci do ESÚS, jako kupříkladu TRITIA v Moravskoslezském kraji či činovníci Euroregionu Nisa, Egrensis, DONAU-MOLDAU a další. Jiné snahu pouze deklarují, ale nutných iniciativ jsme se doposud nedočkali. Otázkou tak zůstane, zda se řídí pouze heslem „slibem nezarmoutíš“, či nezbytné kroky přijdou v blízké budoucnosti. Faktem však je, že onen proces zřízení je velmi zdlouhavý, a tak u

⁵² Kupříkladu u dříve zmíněného ESÚS TRITIA s omezenou odpovědností, probíhá tato vyjednávací fáze již dva roky. Veškeré dokumenty jsou zhotoveny již více než rok a ke zřízení ESÚS s účastí Moravskoslezského kraje stále nedošlo. Jeho registrace je však již realitou.

euroregionů bez dosavadních praktických snah nemůžeme očekávat brzké zřízení ESÚS na našem území.

Je jisté, že v nejbližší době se setkáme na území ČR s dalšími ESÚSy následujícími ESÚS DONAU-MOLDAU či TRITIA. S největší pravděpodobností se bude jednat o regiony s doposud nejvyšší a nejrozvinutější měrou spolupráce. Euroregion Nisa je nejstarším euroregionem v ČR, s možností využívání nedocenitelných zkušeností z Německa a je také jakousi průkopnickou platformou na našem území. Stejně tak moravskoslezské euroregiony vykazují vysokou míru aktivity, která je dozajista způsobena silnou provázaností s Polskem a také Slovenskem. Neexistence geografických bariér ve smyslu horských hřebenů obklopujících takřka celé hraniční pásmo ČR je také příčinou, proč právě zde je spolupráce intenzivní, spolu s velkou kulturní a jazykovou provázaností zejména v oblasti Těšínska. Také chebský euroregion deklaruje výrazné snahy, zde se může opřít jak o silné vedoucí postavení Bavorska, tak o opět ne nevýznamné samostatné historické postavení Chebska v rámci Českých zemí, zástupci euregia však vyčkávají na novou legislativu.

Je zřejmé, že zhodnocení či monitorování ubírání se ESÚS v České republice a jeho budoucí fungování bude možné až v horizontu několika let. Reálný zájem o platformu, místy silnější, místy slabší, na našem území dozajista existuje, jak ukazují výpovědi regionálních aktérů. Je pravděpodobné, že některé regiony nenaplní své snahy z jakýchkoliv důvodů. Zdá se však, že přínosy ESÚS přesvědčí mnohé z dosavadních euroregionů, a také další regionální aktéry k participaci na něm. Tato situace již do jisté míry ve jmenovaných regionech nastala. Již jen pevnější právní postavení a snazší financování jsou dostatečnými důvody pro tyto aktivity. Také snaha „být při tom“ je podstatným faktorem určujícím chování euroregionů. Z těchto důvodů budou zajímavé veškeré další budoucí práce, mapující již konkrétní funkčnost platformy EGTC na našem území.

Tabuizovaným tématem by však nemělo zůstat nezapojení některých regionů do těchto struktur. Většina regionálních aktérů si uvědomuje možnosti využití ESÚS, jeho přínosy a zápory, což se reflektuje v současné situaci, kde jen nejaktivnější platformy regionální spolupráce intenzivně usilují o vznik ESÚS.

Mezi jednotlivými regiony Evropy jsou ohromné disparity a dozajista není nutné, aby po celé délce evropských hranic vyrůstaly ESÚS, tak jak tomu bylo u euroregionů. V některých

oblastech jsou možnosti spolupráce omezené a výhody jednoduše nepřesvědčí aktéry k tomuto kroku, to však nemusí být na škodu. Tento fakt by si měli uvědomit jak regionální aktéři, tak tvůrci evropské regionální politiky. Tam, kde není poptávka, nemá být ani nabídka.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Primární zdroje:

Tištěné:

Cesta do Evropské unie. Základní dokumenty Evropské regionální politiky, Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 1997.

Informační materiály a výroční zprávy zkoumaných euroregionů a EGTC.

Stanovy zkoumaných euroregionů a EGTC.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1082/2006/ES z 5. července 2006. PDF [online].

Dostupné z URL:

[http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082\(2006\)_cs.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082(2006)_cs.pdf) [cit: 24. 3. 2013]

Ústní:

Konzultace s Janou Novotnou Galuszkovou, tajemnice ERS, jaro 2013.

Rozhovor s Dagmar Valáškovou, sekretář EB, 21. 4. 2010.

Rozhovor s Václavem Laštůvkou, předseda ETS, 4. 5. 2010.

Rozhovor s Václavem Laštůvkou, předseda ETS, 19. 6. 2012.

Rozhovor s Liborem Kovářem, jednatel EE, 24. 4. 2012.

Dotazníkové odpovědi daných euroregionálních zástupců, březen 2013.

Elektronické:

Oficiální portál legislativy EU <http://eur-lex.europa.eu>

Oficiální stránky AEER <http://www.aeer.net>

Oficiální stránky Asociace evropských regionů <http://www.aer.eu>

Oficiální stránky Evropské komise EU <http://ec.europa.eu>

Oficiální stránky Centra pro regionální rozvoj České republiky <http://www.crr.cz>

Oficiální stránky Českého statistického úřadu <http://www.czso.cz>

Oficiální stránky Euroregionu Beskydy <http://www.euroregion-beskydy.cz>

Oficiální stránky Euregia Egrensis <http://www.euregio-egrensis.org>

Oficiální stránky Rady Evropy <http://www.coe.int>

Oficiální stránky Regionu Beskydy <http://www.regionbeskydy.cz>

Oficiální stránky ESÚS TRITIA <http://www.tritia.wbs.cz>

Portál Euractiv (CZ) <http://www.euractiv.cz>

Portál Euroskop <http://www.euroskop.cz>

Portál Europa <http://www.europa.eu>

Portál EUROREGIOforum <http://www.euregioforum.at>

Portál Integrace <http://www.integrace.cz>

Portál Socius <http://www.socius.de>

Portál Strukturální-fondy <http://www.strukturalni-fondy.cz>

Stránky Ministerstva pro místní rozvoj ČR <http://www.mmr.cz>

Stránky Výboru regionů <http://www.cor.eu.int>

Sekundární zdroje:

Literatura:

- [1] Anderson J., O'Dowd L.: Borders, Border Regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance. *Regional Studies*, Vol. 33.7, 1999. ISBN: 978-972-8335-22-9.
- [2] Branda, P.: [i]Evropské seskupení pro územní spolupráci. [/i] Praha: Oeconomica, 2008. 20 s. ISBN 1802659.
- [3] Cochrane, A.: Beyond a nation state? Building Euro-regions. In: Bullmann, U.: *Die Politik der Dritten Ebene: Regionen in Europa der Union*. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 1994. ISBN 3-7890-3251-4.
- [4] Dočkal, V. a kol.: [i]Přeshraniční spolupráce na východních hranicích ČR. [/i] Brno: MPÚ MU, 2005. 140 s. ISBN 8021037519.
- [5] Dočkal, V.: Přeshraniční spolupráce v EU a její právní zakotvení. Brno, 2006. Diplomová práce. PRF MU.
- [6] Dočkal, V.: Euroregionalismus a třetí rovina EU. Brno, 2003. Diplomová práce. FSS MU.
- [7] Fiala, P.- Pitrová, M.: *Evropská unie*. Brno: CDK, 2003. ISBN 978-80-73525-180-2.
- [8] Goldsmith, M. J. F - Klausen, K. K.: *European integration and local government*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 1997. ISBN 1-85898-492-0.
- [9] Halásková, M.: *Využívání předvstupních fondů EU pro potřeby regionů soudržnosti*. Ostrava: VŠB – TUO – EkF, 2003. ISBN 80-248-0395-X.

- [10] Keating, M.: The New Regionalism in Western Europe (Territorial Restructuring and Political Change). Cheltenham: Edward Elgar, 1998. ISBN 1-85898-527-7.
- [11] Kotra, T.: Komparace euroregionálních struktur na východních a západních hranicích ČR. Brno, 2012. Diplomová práce. FF MU.
- [12] Lachký, M.: Financování euroregionů. Brno, 2007. Diplomová práce. EKF MU.
- [13] Matějčková, L.: Euroregiony na Moravě - forma přeshraniční spolupráce. Brno, 2007. Diplomová práce. ESF MU.
- [14] Michl, P.: Evropeizace přeshraniční spolupráce v ČR. Brno, 2009. Diplomová práce. FSS MU.
- [15] Michl, P.: Česko - slovenské euroregiony jako platformy přeshraniční spolupráce. Brno, 2009. Diplomová práce. ESF MU.
- [16] Netolický, V.: [i] Euroregiony: úvod do problematiky. [i] Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 75 s. ISBN 9788086754789.
- [17] Perkmann, M.: Globalization, regionalization, and cross-border regions. New York : Palgrave MacMillan, 2002. ISBN 978-0-333-91929-3.
- [18] Perkmann, M. : The rise of the Euroregion. A bird's eye perspective on European cross border co-operation, [online], URL:<www.lancs.ac.uk/fass/sociology/papers/perkmann-rise-of-euroregion.pdf> [cit. 2008-11-05].
- [19] Pitrová, M.: Institucionální struktura Evropské unie. Brno: MPÚ MU, 2001. ISBN 80-210-2237-X.
- [20] Prokop, R.: Charakteristika a postavení Euroregionu Těšínské Slezsko v česko-polských vztazích. Časopis Slezského zemského muzea 54, 2005.
- [21] Pospíšil, P.: Územní samosprávné celky jako zřizovatelé, zakladatelé a společníci právnických osob. Brno, 2012. Diplomová práce. PF MU.

[22] Skokan, K.: Evropská regionální politika v kontextu vstupu ČR do EU. Ostrava: Repronis, 2003. ISBN 80-7329-023-5.

Staňková, M.: Přeshraniční spolupráce v EU. Brno, 2006. Diplomová práce. ESF MU.

[23] Télo, M.: European Union and New Regionalism. Brusel: Ashgate, 2001. ISBN 978-0-7546-4991-5.

[24] Zboran, E.: Systém právnických osob. Brno, 2012. Diplomová práce. PF MU.

SEZNAM ZKRATEK

AEBR/AGEG	Asociace evropských hraničních regionů
AEČR	Asociace euroregionů ČR
BE	Belgie
CBC	Přeshraniční spolupráce
CRR ČR	Centrum pro regionální rozvoj České republiky
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAAGF	Evropský fond orientace a záruky v zemědělství
EIB	Evropská investiční banka
ERB	Euroregion Beskydy
EGTC	European grouping of territorial cooperation
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ERDV	Evropský region Dunaj Vltava
ERN	Euroregion Nisa
ERS	Euroregion Silesia
ERŠ	Euroregion Šumava
ERTS	Euroregion Těšínské Slezsko

ERE	Euregio Egrensis
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESÚS	Evropské seskupení pro územní spolupráci
EU	Evropská unie
FR	Francie
HDP	Hrubý domácí produkt
HU	Maďarsko
NATO	Severoatlantická aliance
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
PR	Polská republika
RR	Regionální rada
SRN	Spolková republika Německo

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;

- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);

- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;

- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 30.04.2013
Jenůš Holý

jméno a příjmení studenta

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník k bakalářské práci Mgr. Tomáše Kotry: „Evropská seskupení pro územní spolupráci a jejich význam pro přeshraniční spolupráci“ zaslaný euroregionům v ČR.

1. Má Váš euroregion a jeho představitelé právní povědomí o ESÚS či jakékoliv jiné zkušenosti s ním? Jaké?
2. Plánuje Váš euroregion zavedení či zapojení do jakékoliv platformy v rámci ESÚS? V jakém časovém horizontu?
3. Pokud ano, jaké výhody v něm spatřujete?
4. Existují negativa, která Vás od této iniciativy odrazují? Která to jsou?
5. Jaké cíle dle Vás spatřuje evropská regionální politika v zavedení této platformy přeshraniční spolupráce?